

Kıbrıs'ın kuzey kesiminde Yerel Olarak Temsili Bir Örnekte Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Çeşitliliğine Yönelik Tutumlar

Renklerin Çeşitliliği Projesi, Avrupa Birliği tarafından Kıbrıs'ın Sivil Toplum İş Başında VI Hibe Programı kapsamında finanse edilmekte ve Kuir Kıbrıs Derneği tarafından yürütülmektedir. Bu rapor, Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamen Kuir Kıbrıs Derneği'nin sorumluluğunda ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

ÖNSÖZ

Kuir Kıbrıs'ın kuzey kesiminde dil, etnik köken, din, ırk, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği veya cinsiyet ifadesine dayalı ayrımcılıkla mücadele etmek için kuruldu. Yıllar boyunca, başarılı bir şekilde yürütülen projeler ve savunuculuk çabaları sayesinde, Kuir Kıbrıs, lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve dahasının (LGBTİ+) sorunlarına ilişkin farkındalığı artırmak ve LGBTİ+'ları korumaya yönelik politika ve yasal bağlamları etkilemek dahil bir dizi zafer elde etti. LGBTİ+'ların belirli gereksinimleri olan meşru bir topluluk olarak tanınmasına yönelik önemli adımlar atılmış olsa da, hala aşılması gereken bir takım engeller bulunmaktadır.

Bu yayın, Kıbrıs'ın kuzeyinden temsili bir örneklemeyle yürütülen ve homofobi, transfobi, bifobi ve uyumsuzluğa karşı olumsuz tutumları anlamayı amaçlayan bir anketin bulgularının kısa bir özetidir.

LGBTİ+ topluluğuna yönelik olumsuz tutum düzeylerini anlayarak, Kuir Kıbrıs Derneği ve diğer kuruluşların eşitliği geliştirmeye adanmış gelecekteki projeleri ve savunuculuk kampanyaları için daha iyi bir yol haritası oluşturmasını sağlayacaktır.

Kuir Kıbrıs Derneği adına,
Shenel Husnu Raman

İÇİNDEKİLER

1 Giriş	4
1.1 Renklerin Çeşitliliği Projesi - Amaç ve Hedefler	4
1.2 LGBTİ+'lara yönelik olumsuz tutumlar	4
1.3 Geçmiş Araştırmalar	4
1.4 Güncel Araştırmalar	5
2. Örneklem	5
3.1 Araştırma Bulguları	7
3.1.1 Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Çeşitliliğine Yönelik Tutumlar	7
3.1.2 LGBTİ+ Haklarına Yönelik Tutumlar	7
3.2.1 LGBTİ+'lara Yönelik Olumsuz Tutumların Yordayıcıları	8
3.3.1 LGBTİ+'larla Temas	9
3.4.1 Sahadan gözlemler	9
3.5 Karşılaştırmalı Analiz	10
3.5.1 Kilit Sorular	12
4.1 Tartışma	16
4.1.1 Çıkarımlar ve Öneriler	17
Kaynakça	19

1-GİRİŞ

Cinsel yönelim, bir kişinin başka bir kişiye karşı romantik ve/veya cinsel çekimini ifade eder. Cinsel yönelim, tipik olarak, kişinin kendi cinsiyetinin üyelerine (gey veya lezbiyenler), diğer cinsiyete mensup kişilere (heteroseksüeller) ve diğer cinsiyetlere (biseksüeller) olan ilgiyi içerecek şekilde kategorize edilmiştir. Bazı insanlar cinsel yönelimleri açısından kendilerini 'queer' olarak tanımlayabilirler, bu da cinsel yönelimlerini yalnızca "erkek" ve "kadın" cinsiyet ikilisinin dışında tanımladıkları anlamına gelir. Bu kategoriler yaygın olarak kullanılmaya devam ederken, araştırmalar cinsel yönelimin aslında bir süreç içerisinde gerçekleşebileceğini ve bu kadar net kategorilerle tanımlanamayacağını öne sürüyor (APA, 2012).

Cinsiyet kimliği, kişinin erkek, kadın veya başka bir şey olarak benlik algısını ifade eder. Kişinin cinsiyet kimliği ve doğumda atanan cinsiyeti uyumlu olmadığına, kişi kendini ikili olmayan veya transgender spektrumu uyarınca tanımlayabilir (APA, 2012).

LGBTI+, lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve diğer cinsel yönelimleri veya non-binary veya panseksüel gibi cinsiyet kimliklerini temsil eder.

1.1 Renklerin Çeşitliliği Projesi - Amaç ve Hedefler

Renklerin Çeşitliliği Projesi, LGBTI+ topluluğunun insan haklarına erişimini iyileştirmek ve Kıbrıs'ın kuzey kesiminde ayrımcılığın önlenmesine yönelik çaba göstermek amacıyla Kuir Kıbrıs Derneği tarafından 2018 yılında başlatıldı. Avrupa Birliği tarafından finanse edilen proje 3 yıl sürdü ve kapsayıcı psikologlar ve avukatların eğitimi; medya takibi ve raporlaması; yerel üniversitelerle uluslararası konferanslar düzenlenmesi ve LGBTI+ sorunları (zihinsel ve fiziksel sağlık gibi) için gerekli olan kitapçıkların yazılmasını içeren bir takım aktiviteleri içerdi.

Renklerin Çeşitliliği Projesinin bir parçası olarak, diğer bir hedef, LGBTI+ topluluğuna yönelik tutumların yanı sıra, Kıbrıs'ın kuzey kesiminde insan haklarına ve eşit fırsatlara olan inançları değerlendirmektir. Bir diğer amaç, tutumların yıllar içinde nasıl değiştiğini ve tutum ve duygularda önemli gelişmelerin (veya bozulmaların) meydana gelip gelmediğini görmektir.

1.2 LGBTI+'lara yönelik olumsuz tutumlar

Homofobi, gey ve lezbiyenlere yönelik mantıksız bir korku, nefret ve hoşgörüsüzlük olarak tanımlanmıştır (Weinberg, 1972). Transfobi daha yakın zamanda, önceden belirlenmiş toplumsal cinsiyet rolleri ve beklenen standartları karşılamamaktan duyulan tikslenme ile ilgili olarak kavramsallaştırılmıştır (Hill, 2002). Bununla yakından ilgili olarak, gender nonconforming insanlara karşı olumsuz tutumlar ve transfobinin çoğu zaman non-binary insanlara karşı olumsuz tutumları da içerecek şekilde genişletilmesidir. Bununla birlikte bifobi, biseksüellere yönelik olumsuz tutumlar da dahil olmak üzere, cinsel yönelimin ikili kategorisine (heteroseksüel-eşcinsel bağlamında) meydan okuyan bireylere yönelik önyargıdır (Bennett, 1992).

1.3 Geçmiş Araştırmalar

LGBTI+ karşıtı tutumlar konusu tüm dünyada geniş çapta araştırılsa da, Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki araştırmalar hala oldukça yeni. Bulgular, LGBTI+'ların cinsel yönelimlerini ve cinsiyet kimliklerini

kamusal alanlarda açıklama konusunda isteksiz olduklarını (Dürüst ve Çağlar, 2015) ve ayrıca hakaret, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldıklarını (Uluboy, 2011) bildirdiklerini göstermiştir. Transfobi üzerine yakın zamanda yapılan bir çalışmada, sonuçlar, LGBTİ+'larla düşük düzeyde temas, cinsiyetçi cinsiyet ideolojilerine sahip olma ve homofobik olmanın, transfobik tutumları yordadığını göstermiştir (Uluboy ve Hüsnu, 2020).

LGBTİ+'lara ve insan haklarına yönelik tutumlarla ilgili olarak 2015 yılında Kuir Kıbrıs Derneği tarafından kapsamlı bir anket gerçekleştirildi ve bu anket çalışması 2017 yılında tekrarlandı. Katılımcılar tarafından yaygın düzeyde homofobi ve transfobi rapor edildi. Benzer şekilde, LGBTİ+'larla düşük düzeyde temas bildirilmiştir. Ancak katılımcılar, Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTİ+'ların insan haklarının nispeten zayıf olduğunu sezinlediler.

1.4 Güncel Araştırmalar

Kıbrıs'ın kuzey kesiminde LGBTİ+'lara yönelik tutumları değerlendirmek için homofobi (Index of Homophobia Scale; Hudson & Ricketts, 1980), transfobi (Transphobia and Genderism Scale; Hill & Willoughby, 2005), bifobi (Attitudes regarding Bisexuality Scale; Mohr & Rochlen, 1999) ve gender nonconforming (Transgender Attitudes and Beliefs Scale; Kanamori, Cornelius White, Pegors, Daniel & Hulgus, 2017) bireylere yönelik tutumları ölçen bir dizi güvenilir ve geçerli anket kullanıldı. Benzer şekilde insan hakları, ayrımcılık 'yasaları', medeni birliktelik ve LGBTİ+'ların evlat edinmeleri konusundaki görüşler değerlendirildi. Son olarak, demografik özelliklerle birlikte, LGBTİ+ topluluğundan olumlu temas miktarı ve arkadaş sayısı değerlendirildi. Tüm ölçeklerin sağlam psikometrik özelliklere sahip olduğu bulundu.¹

2. ÖRNEKLEM

Toplam N=1002 katılımcı anketi tamamladı. Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki nüfus dağılımına dayalı temsili bir örneklemdi. Veriler, 2021 yazında 3 aylık bir süre boyunca bir danışmanlık ve araştırma merkezi tarafından toplandı. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de görülebilir. İstatistiksel analizler ve raporun geri kalanı, nonbinary olarak tanımlayan katılımcı sayısının çok düşük olması nedeniyle cinsiyetin kadın ve erkek olarak ikili sınıflandırmasına dayanmaktadır.

Tablo 1. Örneklemin Demografik Özellikleri

	Özellikler	N (%)
Yaş Aralığı	18-85	Ortalama= 38.67, SD= 14.98
Cinsiyet	Kadın	425 (42.4%)
	Erkek	575 (57.4%)
	Belirtilmemiş	2 (.2%)

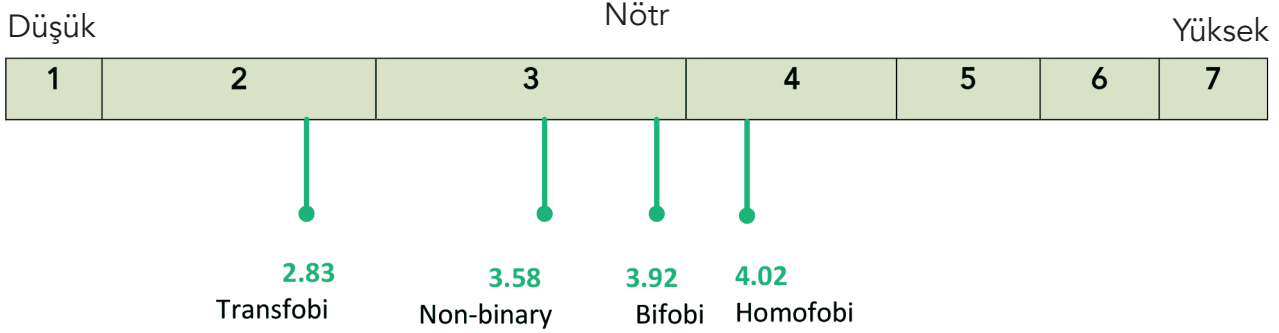
¹ Kullanılan her ölçeğin güvenilirliği analiz edildi ve psikometrik olarak sağlam bir değerlendirme aracının göstergesi olan Cronbach Alpha Katsayısı'nın yüksek olduğu bulundu.

Cinsel Yönelim	Heteroseksüel	961 (95.9%)
	Lezbiyen/Gey	22 (2.2%)
	Biseksüel	16 (1.6%)
	Belirtilmemiş	3 (.3%)
Uyruk	Kıbrıslı Türk	591 (59.8%)
	Türk	373 (37.2%)
	Çift Vatandaşlık – Kıbrıslı Türk & Türk	38 (3.8%)
Dini İnanç Sahibi	Evet	810 (80.8%)
	Hayır	192 (19.2%)
Din	İslam	769 (76.7%)
	Hristiyanlık	10 (1%)
Eğitim Geçmişi	İlkokul	156 (15.6%)
	Orta okul	138 (13.8%)
	Lise	391 (39%)
	Üniversite	264 (26.3%)
	Lisansüstü	53 (5.3%)
İlişki Durumu	Evli	496 (49.5%)
	Bekar	458 (45.7%)
	Aynı evde yaşayan kişiler	21 (2.1%)
Bölge	Nicosia/Lefkosia	327 (32.6%)
	Famagusta/Magusa	231 (23.1%)
	Kyrenia/Girne	212 (21.2%)
	Morphou/Guzelyurt	88 (8.8%)
	Trikomo/Iskele	105 (10.5%)
	Lefka/Lefke	39 (3.9%)

3.1 ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1.1 Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Çeşitliliğine Yönelik Tutumlar

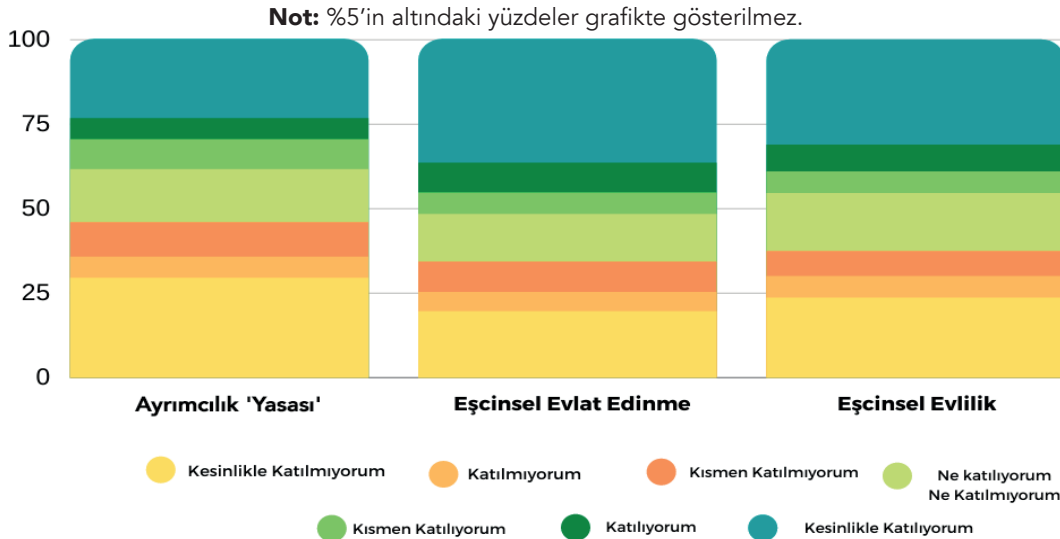
Tüm tutumlar 1'den (düşük fobi) 7'ye (yüksek fobi) kadar bir ölçekte ölçüldü. Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi homofobi en yüksek olarak bulunurken, bunu bifobi takip etmekte, bunu non-binarye yönelik tutumlar takip etmekte ve en az olumsuz olanı transfobi olarak tespit edilmiştir.

3.1.2 LGBTİ+ Haklarına Yönelik Tutumlar

Kıbrıs'ın kuzey kesiminde LGBTİ+'ların haklarını ve tanınmasını kutlamanın bir göstergesi olarak, katılımcıların onur yürüyüşü hakkındaki bilgilerini sorguladık. Bunu duyanlar ve duymayanlar için yakın bir dağılım vardı. Yarı yarıya bölünmüş bir şekilde, katılımcıların %50.2'si pride yürüyüşünü duymamış, %47.5'i ise bildiğini belirtmiştir. Katılım açısından ise %90,7'si katılmazken, %7,3'ü katılmıştır.

LGBTİ+'ların evlilik için eşit haklara sahip olması gerektiği konusunda hemfikir olup olmadıkları sorulduğunda, şiddetle destekleyenlerden (%23,6) daha fazla katılımcı buna şiddetle karşı çıktıklarını (%31,24) bildirdiler. Eşcinsel bir çift tarafından çocuk evlat edinilmesi konusunda da benzer bir bulgu elde edilmiştir, öyle ki, destekleyen katılımcılardan (%19,56) daha fazla katılımcı buna şiddetle karşı çıkmıştır (%36,55). LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılığı önlemek için yasaları ihtiyaç duyulduğuna inanıp inanmadıkları konusunda, destek vermeyenlere (%23,43) göre destekleyenler (%29,47) daha fazlaydı (bkz. Şekil 2). Son olarak, katılımcıların %16,7'si LGBTİ+'ların insan haklarının genel olarak kötü olduğuna inandığını, %17,3'ü ise genel olarak iyi olduğunu söyledi.

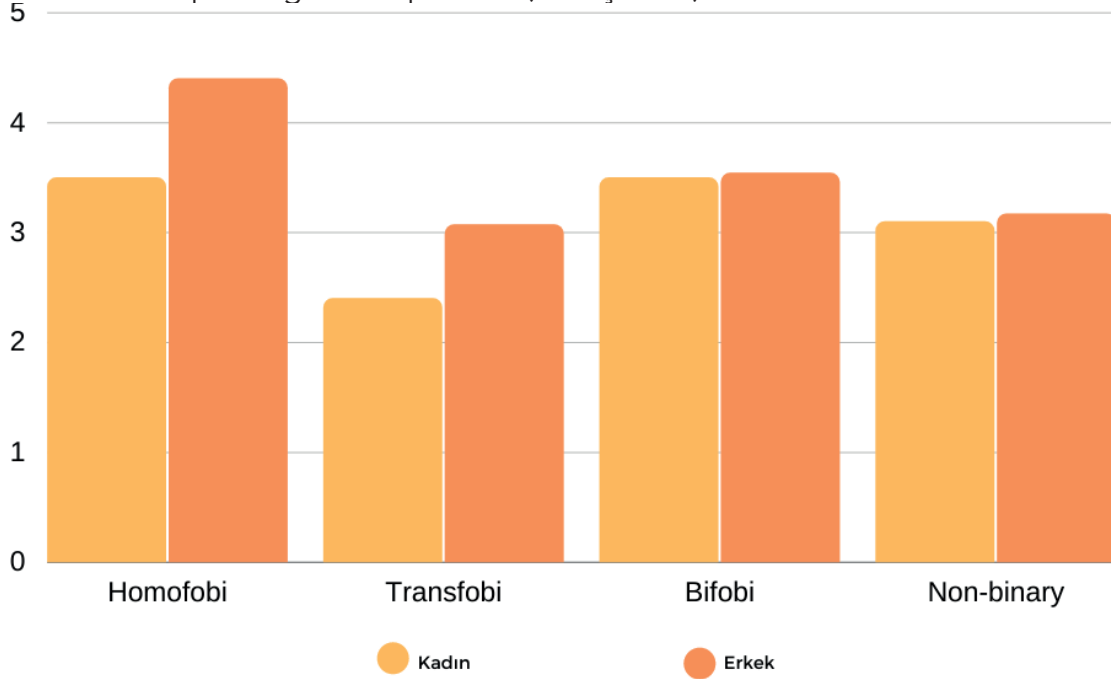

Şekil 2: LGBTİ+ haklarına ilişkin soruların puanlarının karşılaştırılması

3.2.1 LGBTİ+'lara Yönelik Olumsuz Tutumların Yordayıcıları

Cinsiyet:

Daha önceki kültürlerarası bulgularla uyumlu olarak, erkeklerin ortalama olarak kadınlardan daha olumsuz tutumlara sahip olduğunu tespit ettik (bkz. Şekil 3).

Şekil 3: Kadın ve erkek cinsiyetlerine göre tutumlar

Eğitim:

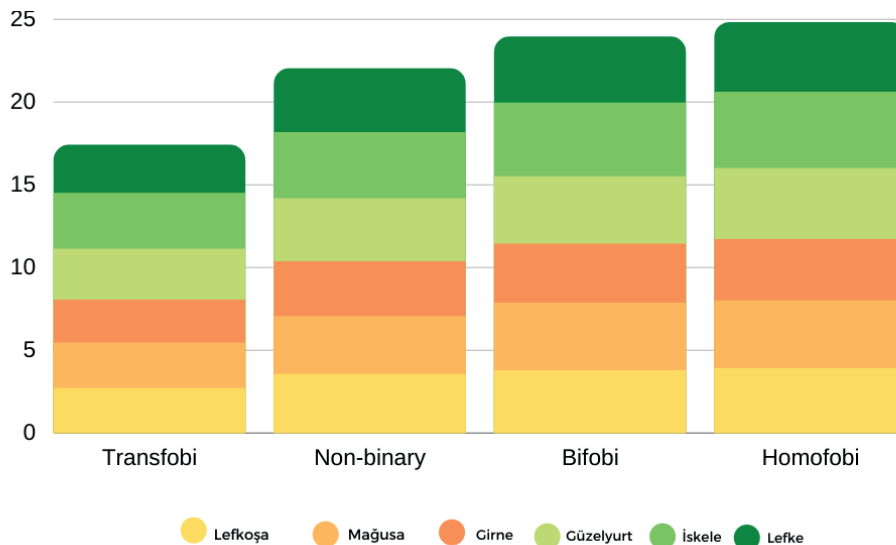
Eğitim düzeyi arttıkça (ilkokuldan lisansüstü eğitime doğru) tüm fobi türlerinde olumsuz tutumların azaldığı bulunmuştur.

Uyruk:

Kıbrıslı Türkler ve Türk katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulundu, Türk katılımcılar daha yüksek düzeyde homofobi, transfobi, bifobi ve non-binary kişilere karşı olumsuz tutumlar bildirdi.

Konum:

Grafiklerde görüldüğü gibi (Bkz. Şekil 4), en olumsuz tutumlar tutarlı bir şekilde Trikomo/İskele'de gözlemlendi ve fobinin türü ne olursa olsun en olumlu (veya en az olumsuz) tutum Kyrenia/Girne'de görüldü.

Şekil 4: Konuma göre tutumlar

3.3.1 LGBTİ+'larla Temas

Katılımcıların %50'den fazlası LGBTİ+ topluluğuyla olumlu bir teması olmadığını belirtirken, sadece %8'i sık sık olumlu temas kurduğunu belirtti. Benzer şekilde, katılımcıların yaklaşık %60'ı LGBTİ+ olan hiçbir arkadaşı veya tanıdıkları olmadığını söyledi.

3.4.1 Sahadan gözlemler

Veri toplarken, eğitilmiş görüşmeciler ve veri toplayıcılar, katılımcılarımızın tutum ve görüşlerine anekdot niteliğinde kanıtlar sağladığı için bahsetmeyi hak eden bir dizi gözlem bildirdiler. Görüşmecilerimiz tarafından verilen tutarlı geri bildirimler, araştırmaya katılmayı reddeden kişilerin konuyla ilgili bilgisi olmadığını belirten kişiler olduğu yönündeydi. Görüşmeciler tarafından daha fazla bilgi sağlanmış olsa bile, yine de bilgi eksikliğini yineleyerek katılmayı reddettiler. Görüşmeciler ayrıca olumsuz bir tepki almadıklarını bildirdiler ve bunun yerine birkaç katılımcının 'başkalarının insan haklarına saygı duyma'ya atıfta bulunduğunu ve aynı zamanda 'farklı olabiliriz ancak bu herhangi bir ayrımcılığa izin vermiyor' dediklerini bildirdi. Bu, 4 yıl önce sahada görüşmeciler tarafından alınan daha olumsuz ve kötü niyetli yanıtların tam tersidir.

3.5 Karşılaştırmalı Analiz

2017'den bugüne bildirilen homofobi düzeyini karşılaştırdığımızda, Kıbrıs'ın kuzeyindeki lezbiyenlere ve geylere yönelik olumsuz tutumlarda hiçbir fark olmadığını görüyoruz. Ancak Şekil 5'te görüldüğü gibi rapor edilen transfobi düzeyinde bir artış oldu.

LGBTİ+'ların insan hakları ile ilgili olarak, Kıbrıs'ın kuzeyindeki LGBTİ+ topluluğunun insan haklarına verdiği puanlarda önemli bir artış oldu. 2017'de ankete katılanların sadece %1'i insan haklarının LGBTİ+'lar için çok iyi olduğuna inanırken, bu oran 2021'de %12'ye yükseldi. Tersine, 2017'de 'çok kötü' olarak değerlendirenler %23'tü, ancak 2021'de bu %16'ydı. Dolayısıyla insan haklarının şimdi 2017'den daha iyi olduğunu ima ediyor Medeni birliktelik yönelik tutumlara gelince; 2017'de %30 karşı çıktı, 2021'de de hemen hemen aynı oran bulundu, öyle ki %31 de medeni birlikteliğe şiddetle karşı olduğunu belirtti. Ancak bunu destekleyenler 4 yıl içinde azaldı ve medeni birlikteliğe verilen destek miktarı 2017'deki %47'lik orandan düşüşle, 2021'de %24 olarak gerçekleşti. Benzer şekilde 2017'de LGBTİ+'ları korumak için ayrımcılık karşıtı 'yasalara' ihtiyaç olduğuna inananların oranı %59 iken, 2021'de bu oran %30'a düştü.

Yıl ve ikamete dayalı olumsuz tutumları karşılaştırdığımızda, 2017'den 2021'e kadar hem kentsel hem de kırsal alanlarda, homofobi ve transfobi seviyeleri eşit ölçüde arttı ve her iki grupta da kırsal alanlar kentsel alanlara göre daha yüksek düzeyde olumsuzluk bildirdi.

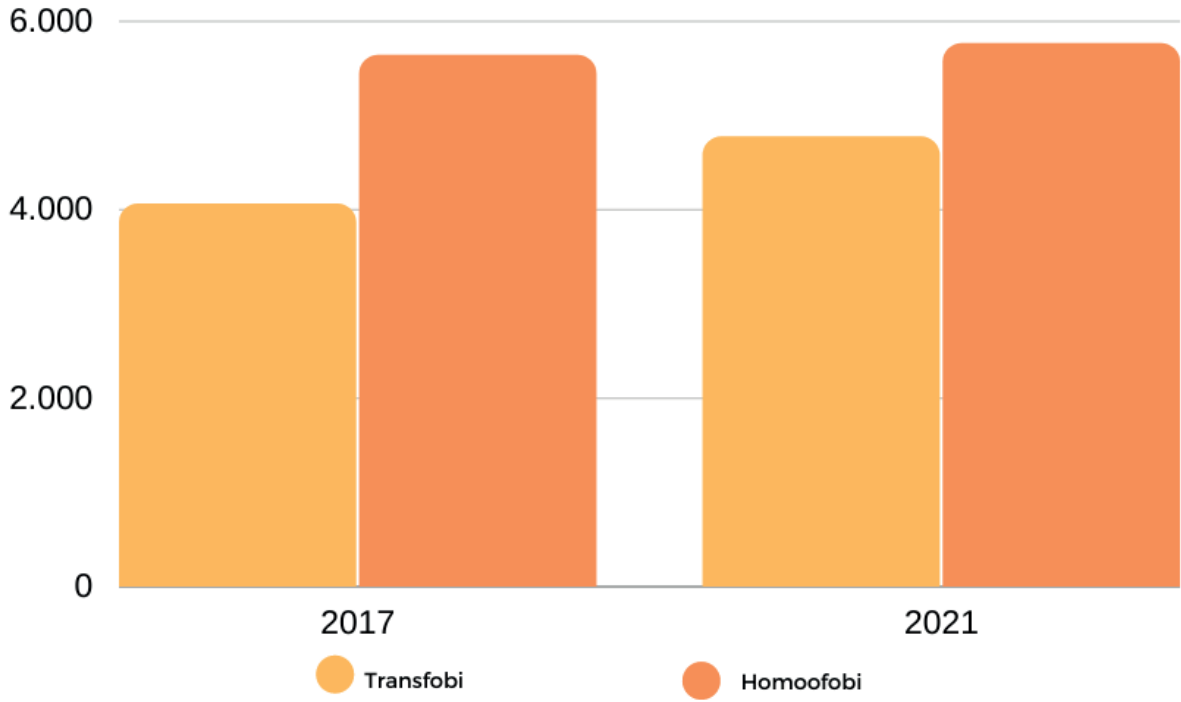
Katılımcılara LGBTİ+ olan arkadaşlarının olup olmadığı sorularak LGBTİ+ topluluğuyla temas ölçüldü. Her yıldaki oranlar karşılaştırıldığında, 2017 yılında katılımcıların %73'ünün sadece 1 LGBTİ+ arkadaşı olduğunu veya hiç LGBTİ+ arkadaşı olmadığını belirtirken, 2021'de oran %66 olarak bulundu.

3.5.1 Kilit Sorular

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili olarak her iki grupta da kişisel ve daha genel düzeyde belirli tutumları deşifre etmek için bir dizi kilit soru soruldu. Karşılaştırmalı yüzdeler aşağıda ele alınmıştır. Rakamlar, ifadeye 'kesinlikle katılıyorum' yanıtını verenlerin yüzdelerini temsil etmektedir.

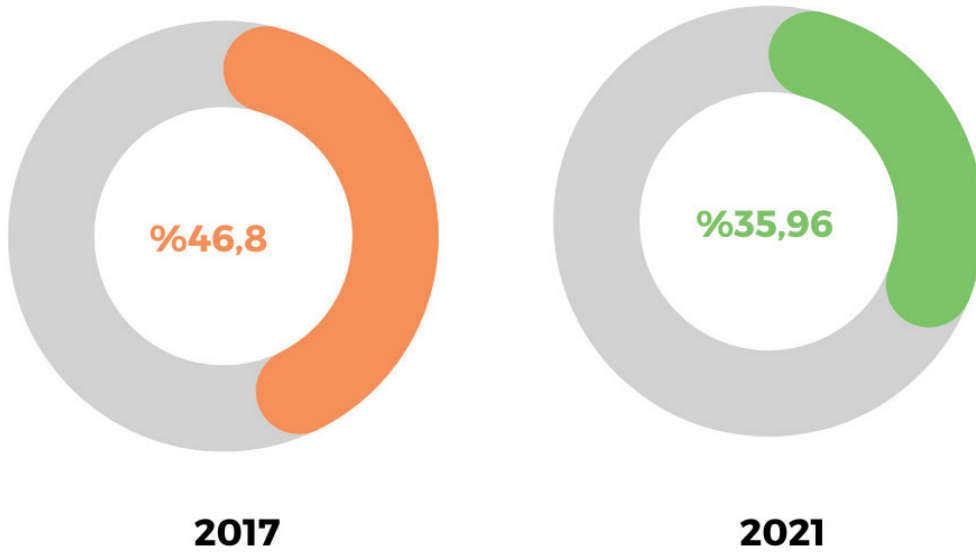
3.5.1.1 Cinsel Yönelimle İlgili Temel Tutumlar

Karşılaştırmalı grafiklerde görülebileceği gibi, kişinin çocuğunun, kardeşinin veya en iyi arkadaşlarının cinsel yönelimi ile ilgili temel konulardaki tutumlarında genel bir iyileşme olduğu görülmektedir. 2017 yılında katılımcılara belirli tutumları sorulduğunda, hedef LGBTİ+ kişi yakın akraba olduğunda daha olumsuz ve onaylamayan tutumlar sergilemişlerdi ve ilişki daha az samimi hale geldikçe (örneğin doktor, patron) duygu ve görüşlerinde daha tarafsız hale gelmişlerdi. Mevcut çalışmada da benzer bir bulgu gözlemlenmiş olsa da bildirilen olumsuzluklarda net bir düşüş görülebilmektedir.

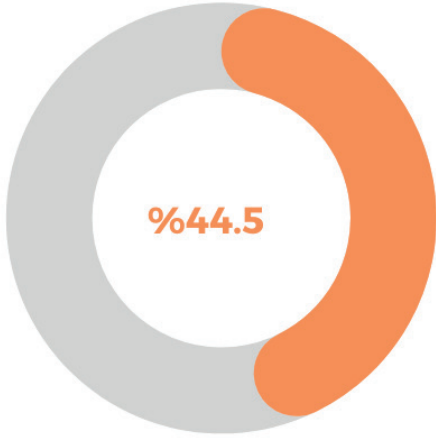

Şekil 5: Homofobi ve transfobi oranları 2017 ve 2021

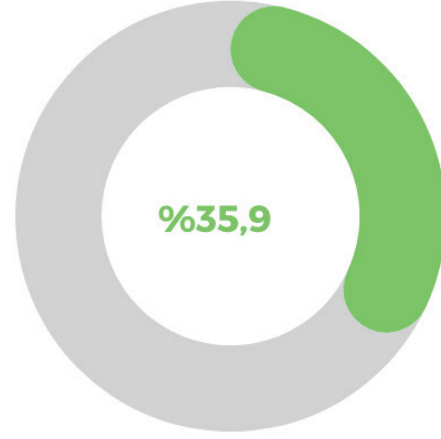
'Çocuğumun eşcinsel olduğunu duysaydım hayal kırıklığına uğurdum'

'Kardeşimin eşcinsel olduğunu öğrenseydim üzülürdüm'

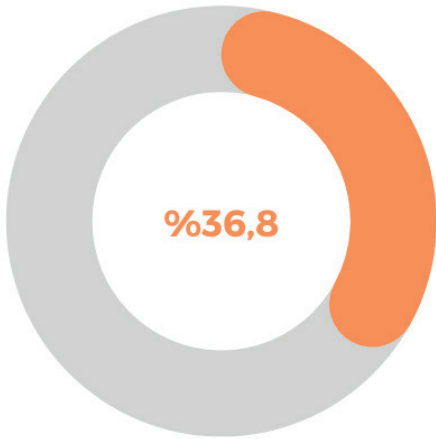

2017

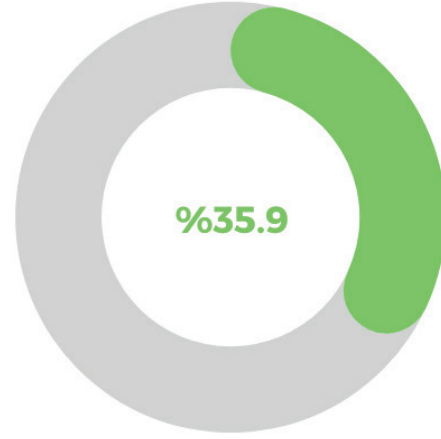

2021

'En iyi arkadaşımın eşcinsel olduğunu öğrenseydim kendimi rahat hissedirdim'

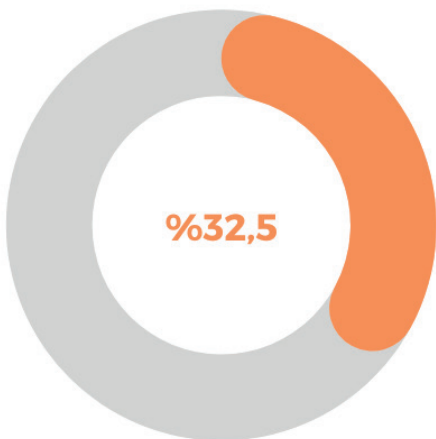

2017

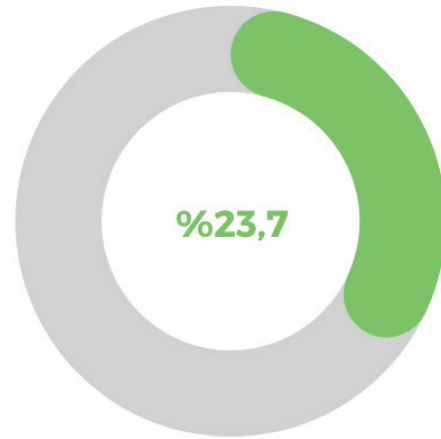

2021

'Kızımın öğretmeninin lezbiyen olduğunu öğrenirseydim rahatsız olurdum'

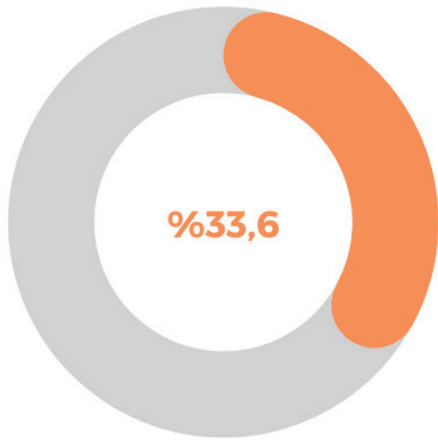

2017

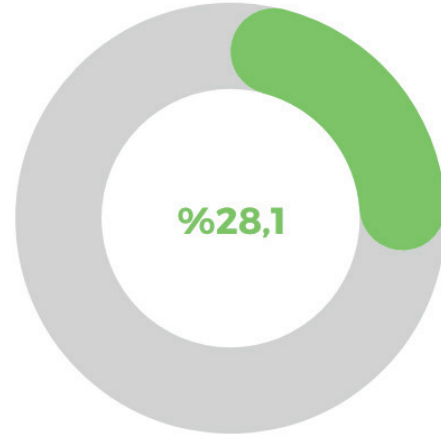

2021

'Oğlumun erkek öğretmenin eşcinsel olduğunu bilseydim rahatsız olurum'

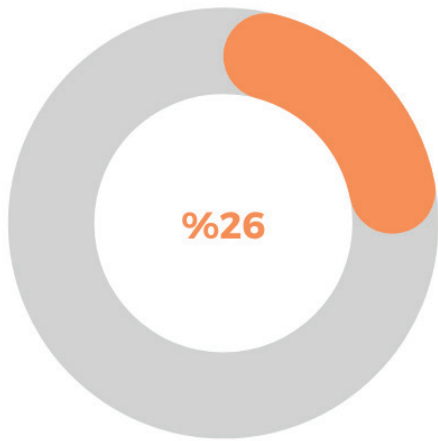

2017

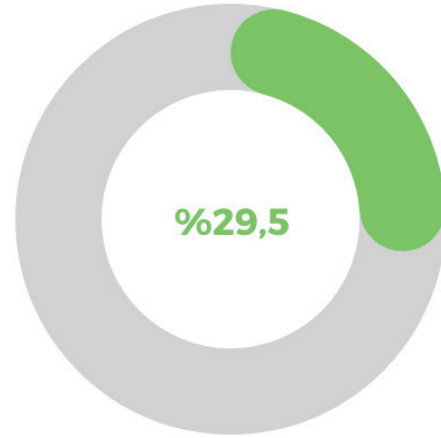

2021

'Eşcinsel bir erkekle çalışsaydım kendimi rahat hissedirdim'

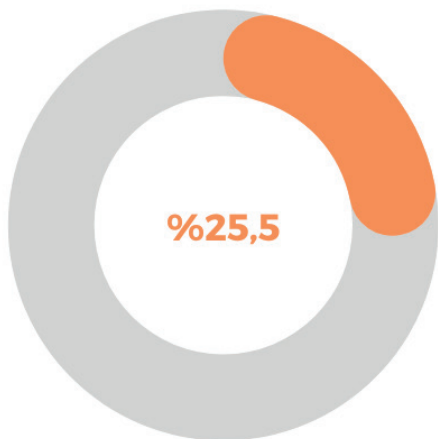

2017

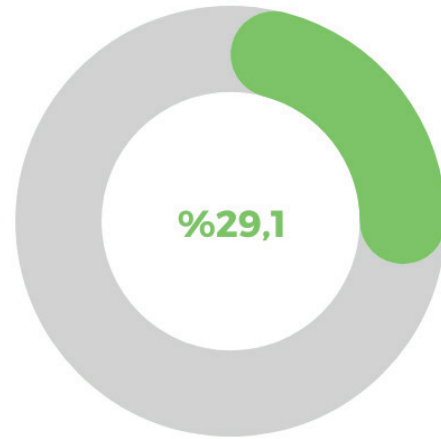

2021

'Eşcinsel bir kadınla çalışsaydım kendimi rahat hissedirdim'

2017

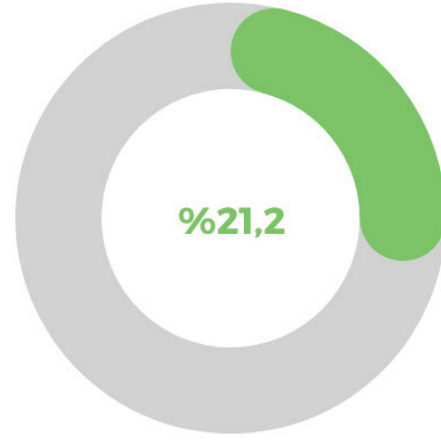

2021

'Doktorumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız ederdi'

2017

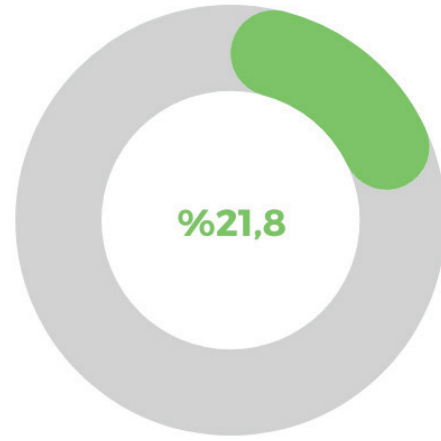

2021

'Patronumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız ederdi'

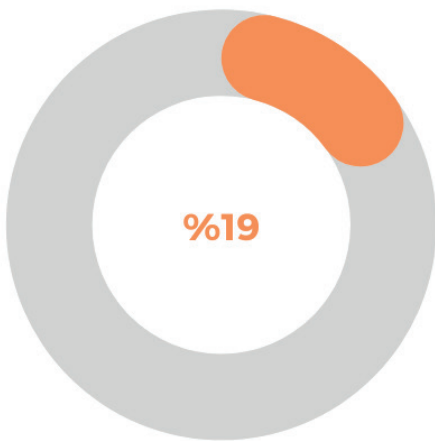

2017

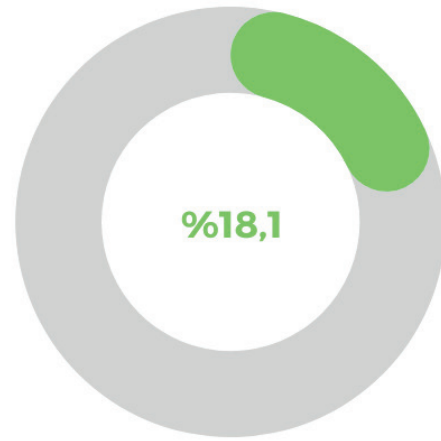

2021

'Komşumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız ederdi'

2017

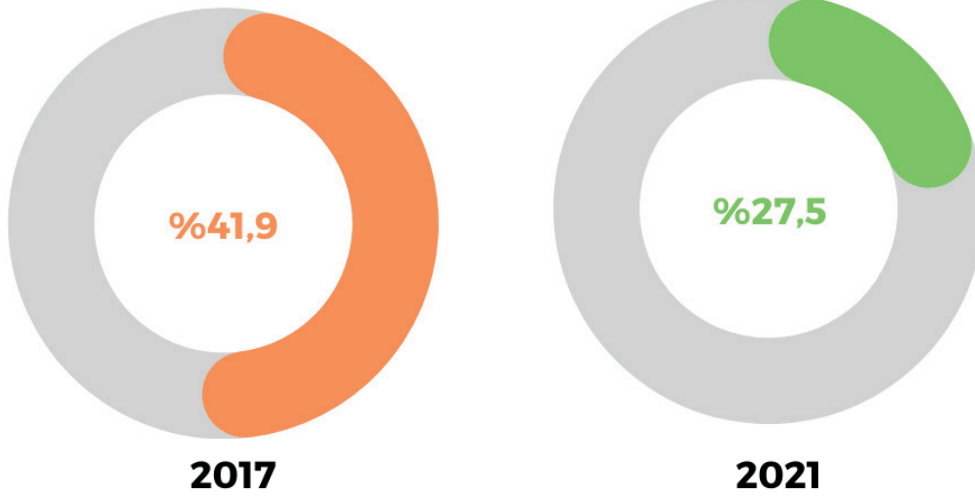

2021

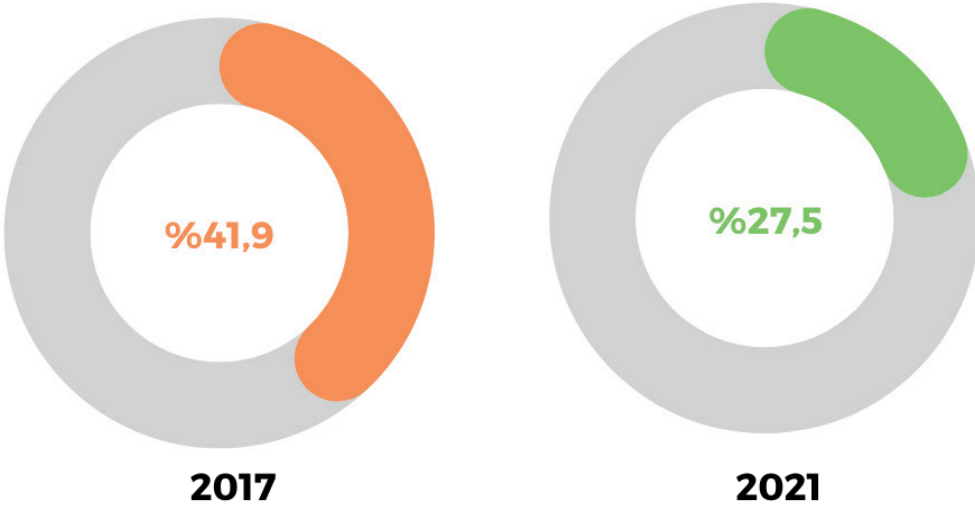
3.5.1.2 Cinsiyet Kimliğine İlişkin Temel Tutumlar

Aşağıda görülebileceği üzere, 2017'ye kıyasla, 2021'de yanıt verenler, trans kimliklerle ilgili temel konulara daha olumlu tutumlar gösteriyor.

'Cinsiyet değiştirme operasyonları* ahlaki olarak yanlıştır'

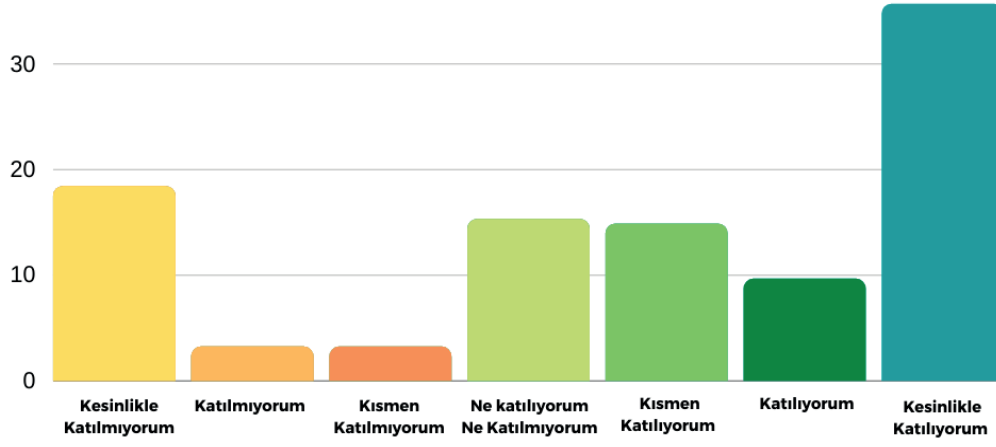

'İnsanlar ya erkektir, ya kadın'

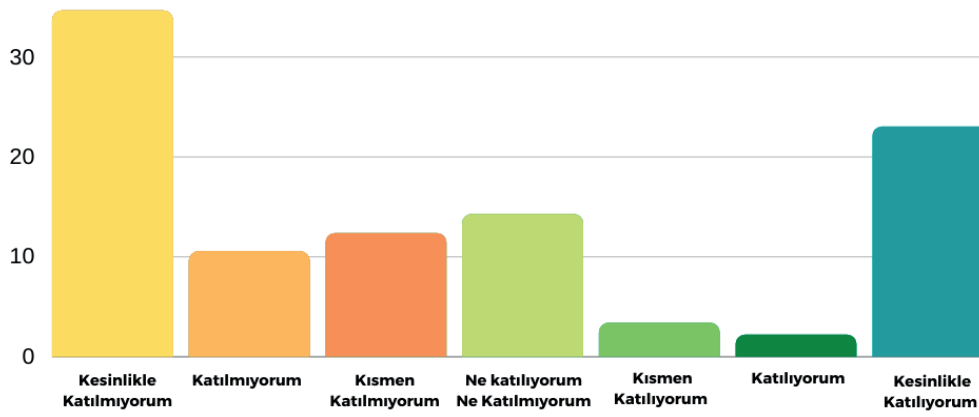

2017 yılında yapılan çalışmada nonbinary bireylere yönelik sorular değerlendirilmemiştir. Bu nedenle sonuçları karşılaştıramayız. Bununla birlikte, non-binary bireylere yönelik tutumlarla ilgili olarak sorulan 2 kilit soruyu aktarmak önemlidir. Görüldüğü gibi, katılımcılar cinsiyetin yalnızca dış genital organlara değil, daha çok kişinin kendi ifadesine dayandığı fikrine ağırlıklı olarak katılmışlardır. Ayrıca, insanlığın basitçe "kadın" ya da "erkek" olmaktan ibaret olmadığı, aralarında kimlikler olabileceği konusunda hemfikir olmuşlardır. Bunlar, cinsiyet kimliği çeşitlerinin daha açık bir şekilde anlaşılmasını öneren cesaret verici sonuçlardır.

* Lütfen Dikkat: Ölçeğin orijinal maddesi 'cinsiyet değişikliği' terimini içerir ve bu nedenle bu raporda böyle belirtilmiştir, ancak daha doğru bir terminoloji 'beden uyum operasyonu' olacaktır.

Şekil 6: Cinsiyet insanın kendi beyanına bağlıdır, dış cinsel organlarına değil.

Şekil 7: İnsanlık sadece erkek ya da kadındır; arada hiçbir şey yoktur.

4.1 TARTIŞMA

Bulgular, erkek olmak, ileri yaşta olmak, kırsal kesimde yaşamak, eğitim düzeyinin düşük olması ve dindarlık düzeyinin yüksek olması gibi ayrımcı inançların yordayıcıları açısından literatürle açık paralellikler göstermektedir (Herek & Capitanio, 1996; Tee & Hegarty, 2006; Norton & Herek, 2013). Buna karşılık, LGBTİ+ topluluğu ile olumlu temas, sosyalleşebileceği LGBTİ+ arkadaşlarının olması olumlu tutumların yordayıcısı olarak tespit edilmiştir (West, Husnu & Lipps, 2015; Herek & Capitanio, 1996). Bu, cinsel yönelim ve cinsiyet çeşitliliğinin sıklıkla damgalandığı Kıbrıs'ın kuzeyi gibi toplumlarda özellikle önemlidir; bu, cisgender heteroseksüellerin LGBTİ+'lar hakkında çok az şey bilebileceği, daha çok stereotiplere ve genellikle hatalı bilgilere güvenebileceği anlamına gelir. Bu bulgu, olumsuz tutumları iyileştirmede, klişelere meydan okumada ve kabulü artırmada sosyal ilişkilerin ve temasın gücünü göstermektedir.

Homofobi düzeyinin transfobi düzeyine göre daha yüksek olduğu bulundu. Bu aslında çoğu çağdaş araştırmanın bulduklarına aykırıdır - transfobi, bağlamdan bağımsız olarak genellikle homofobi seviyelerinden çok daha yüksektir (Norton & Herek, 2013). Katılımcıların bir trans bireyin ne olduğunun tam olarak farkında olmadıkları için daha düşük transfobi düzeylerinin rapor edilmiş olabileceğine inanıyoruz. Örneğin, trans ve/veya gender nonconforming kişilerin tam olarak anlaşılması nedeniyle, trans-kadın katılımcılar tarafından basitçe gey olarak kabul edilmiş

olabilir. Bu, homofobiye kıyasla daha düşük transfobi seviyelerini açıklayabilir. Bu nedenle, LGBTİ+ topluluğuna ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin daha net anlaşılması için Kıbrıs'ın kuzey kesiminde LGBTİ+ ile ilgili terminolojinin anlaşılmasına yönelik daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

Karşılaştırmalı analiz, bazı kilit konulardaki iyileşmelere rağmen, 4 yıllık dönemi takiben olumsuz tutumlarda genel bir iyileşme olmadığını gösterdi. Genel bir değişikliğin olmamasının bir nedeni, iki veri toplama tarihi arasındaki sürenin kısa olması olabilir. 4 yıllık bir süre, uzun vadeli toplumsal reform ve tutum değişikliğinin gerçekleşmesi için yeterli bir süre değildir. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında bu şaşırtıcı bir bulgu değildir. Örneğin ABD'ye baktığımızda, 1970'lerden beri LGTBI+'lara yönelik tutumları ölçüyorlar. 70'ler ve 80'ler boyunca ölçülen tutumlar çok olumsuzdu. 1990'lar kadar yakın bir tarihte, katılımcılar hala LGBTİ+ karşıtı tutumlar bildirdiler, ancak 1995'ten itibaren kabule doğru bir kayma başladı (Fetner, 2016). Benzer şekilde, Birleşik Krallık'ta 2013'te yürürlüğe giren Evlilik (Eşcinsel Çiftler) Yasası ve aynı cinsiyetten hüküm giymiş erkekleri ölümünden sonra affeden Turing Yasası gibi dönüm noktalarına rağmen, LGBTİ+ topluluğuna karşı hala olumsuz tutumlar bildiriliyor. Bunun sonucunda her beş katılımcıdan ikisi LGBTİ+ oldukları için taciz veya fiziksel şiddet gibi olumsuz bir olay yaşadıklarını bildiriyor (UK Government Equalities Office, 2018). Bu, özellikle Kıbrıs gibi ataerkil inançların ve otoriterliğin daha yüksek olduğu kültürlerde pek tabii geçerli olabilir.

Gelişme olmamasının bir başka nedeni de, Kıbrıs'ın kuzey kesiminde ve yakın komşusu Türkiye'de (ve yine dünyada da) yükselişte olan sağcı, otoriter muhafazakar ideolojiden kaynaklanıyor olabilir. Türkiye'nin geçtiğimiz dönemde 'İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi, hükümet tarafından gerektiği gibi gerekçelendirildi ve sözleşmenin 'geleneksel Türk değerlerine ve geleneksel aile birimine tehdit' olarak nitelendirdiği LGBTİ+ topluluğunu 'koruduğu ve normalleştirdiği' belirtildi (Amnesty International, 2021). Kültürel ve sosyal düzeyde (örneğin okullar ve topluluklar içinde) olduğu kadar hükümet düzeyinde de kurumsallaşmış destek ve koruyucu politikaların böylesi bir eksikliği, LGBTİ+'lara yönelik daha olumsuz tutumlara, ayrımcı davranışlara ve hatta nefret suçlarına yol açabilir (Duncan & Hatzenbuehler, 2014; Hatzenbuehler, 2014).

Bu ideoloji, olumsuz tutumlar açısından Kıbrıslı Türkler ile Türkiye vatandaşları arasındaki farklılığa ilişkin bulguyu da açıklayabilir. Türkiye vatandaşlarının ölçülen tüm türlerde daha yüksek düzeyde fobi bildirdiği bulundu. Bu, her bir ulusal grubun hoşgörü seviyelerinde temel bir farklılık anlamına gelmeyebilir, bunun yerine Türkiye'deki mevcut siyasi iklimin Kıbrıs'ın kuzey kesiminde ikamet eden Türk vatandaşları tarafından daha fazla tesiri altında kalmış ve içselleştirilmiş bir tezahürü anlamına gelebilir.

Buna bağlı olarak, COVID-19 pandemisi, dünya çapındaki bazı dini otoriteler tarafından viral salgının nedeni olarak suçlanan LGBTİ+'lar gibi azınlık gruplarının günah keçisi ilan edilmesinde artışa yol açmıştır². Bir kez daha, otorite düzeyindeki açıkça ayrımcı uygulamalar, LGBTİ+ karşıtı söylemlerin kabul edilebilir ve hatta hoş karşılandığı bir ortam yaratıyor. Bu nedenle, pandeminin etkisi hala çok belirginken veri toplama yapıldığı için böyle bir iklim kamuoyunu etkilemiş olabilir.

Kuir Kıbrıs Derneği, topluluk içinde savunuculuk çabalarında ve farkındalık yaratmada en aktif olanıdır. Kıbrıs'ın kuzey kesiminde LGBTİ+'ların görünürlüğünün artması, Türk toplumunun geleneksel normlarına yönelik tehdit duygularının artmasına yol açmış olabilir ve bu da katılımcılar tarafından bildirilen genel olumsuz tutumları körüklemiş olabilir (Stephan & Stephan, 1985). Zaman geçtikçe ve LGBTİ+'ların toplumdaki görünürlüğü arttıkça LGBTİ+'ların daha az tehdit olarak görülmesi ve olumlu algıların hakim olması muhtemeldir.

Buna yönelik bir gösterge var, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğiyle ilgili kilit konularda iyileşmeler görüldü. Daha spesifik olarak, önceki yıllarla karşılaştırıldığında, katılımcılar çocukları/kardeşleri veya en yakın arkadaşları lezbiyen veya gey olduğunda daha az hayal kırıklığı hissettiklerini ifade ettiler.

² Daha fazla bilgi için lütfen bakınız:

<https://www.nbcnews.com/feature/nbc-out/ukrainian-church-leader-who-blamed-covid-19-gay-marriage-tests-n1239528>
<https://www.pinknews.co.uk/2020/03/09/israel-rabbi-coronavirus-pride-parade-gay-god-divine-punishment-covid19-meir-mazuz/>
<https://www.dw.com/tr/diyabetin-e-C5%9Ffincinsellik-ile-igili-s-C3%B6zlerine-be-C5%9Ftepeden-destek/a-53255583>

Benzer şekilde, beden uyum operasyonu ve cinsiyetin ikili olarak katı bir şekilde anlaşılmasıyla ilgili olarak, bildirilen tutumlar önemli gelişmeler gösterdi. Benzer şekilde, non-binary kimliklere ilişkin daha olumlu yanıtlar bildirildi. Bunlar, Kuir Kıbrıs Derneği gibi kuruluşların savunuculuk çabalarının karşılığını verdiğini gösteren cesaret verici bulgulardır. Toplumların, görünüşte çelişkili eşitlikçi tutumlara ve LGBTİ+ karşıtı tutumlara sahip olması alışılmadık bir durum değildir (Hegarty, Pratto & Lemieux, 2004).

Diğer bir bulgu ise LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılığa karşı yasaların gerekliliğine inanan bireylerin yüzdesinin azalmasıydı, esasen LGBTİ+'ların insan haklarının yeterli olduğunu belirttiler. Bu görüşün bir nedeni, yerel yasal metindeki veya Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki "Ceza Kanunu"ndaki son değişiklikler olabilir. Uzun savunuculuk çalışmaları sonucunda, Nefret Söylemi'ni suç olarak tanımlamak için Mart 2020'de "Ceza Kanunu" değiştirilmiştir. Bu bağlamda LGBTİ+'lara yönelik nefret, tikslenme veya aşağılama içeren ve/veya kişilerin cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle hedef alınmasına yönelik her türlü yorum, dil veya söylem artık suç sayılmaktadır. Yasadaki bu değişikliğin bilgisi, artan ayrımcı yasalara ilişkin bildirilen görüşleri etkilemiş olabilir. Bununla birlikte, "Ceza Kanunu"ndaki sözde değişikliğe rağmen, polis Kuir Kıbrıs Derneği tarafından kendilerine bildirilen potansiyel nefret suçu vakalarının sayısını henüz araştırmamış olması ve polis baş müfettişinin Kuir Kıbrıs temsilcileriyle bu sorunu çözmek için görüşmeyi reddetmesi dikkat çekicidir (QCA, 2021).

4.1.1 Çıkarımlar ve Öneriler

Rapor, LGBTİ+'lara yönelik tutumlara ilişkin olumlu ve olumsuz bulguların bir karışımını sunarken, ayrımcılığı daha da azaltmak ve LGBTİ+'ların insan haklarını geliştirmek için önemli çıkarımlar sunuyor. LGBTİ+ sorunları hakkında farkındalık yaratmayı, bilgiyi artırmayı ve yanlış bilgileri ortadan kaldırmayı amaçlayan eğitimsel müdahale programlarının daha geniş bir düzeyde uygulanması hayati önem taşımaktadır. Halktan insanları cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği hakkında bilgi artırmaya odaklanan çalıştaylara katılmaya davet etmek çok değerli olacaktır. Bu, olumsuz tutumların yıllar boyunca daha yaygın olduğu Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki daha kırsal topluluklarda daha büyük önem taşıyabilir. Siyasi liderler, dini şahsiyetler ve medya gibi kamuoyunu etkileyen kaynaklar bu tür eğitim faaliyetlerine davet edilebilir ve LGBTİ+'ların insan haklarının geliştirilmesi ile ilgili tartışmalara dahil edilebilir. Bireyleri, eşitlikçilik desteğinin LGBTİ+'lara yönelik olumlu etkiden bağımsız olamayacağı konusunda bilinçlendirmek çok önemli olabilir ve LGBTİ+'lar ile onların cisgender heteroseksüel muadilleri arasındaki gruplar arası dostlukları ve teması geliştirmek anahtar olabilir.

LGBTİ+'ların karşı karşıya kaldığı ayrımcılığın hem zihinsel³ hem de fiziksel⁴ olarak ciddi sağlık sonuçları vardır. Bu nedenle, politika belirleyiciler ve politikacılardan eğitimcilere ve sağlık uzmanlarına kadar, bu gruplara yönelik önyargılarla çeşitli düzeylerde mücadele edilmesi hayati önem taşımaktadır. Bu raporun, Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki LGBTİ+ nüfusuna yönelik tutumların durumuna ışık tutmasını ve eşitliğin tesis edilmesi ve çeşitliliğin sonsuza kadar kutlanması umuduyla nasıl ilerleneceğine dair net ilkeler sağlamasını umuyoruz.

³ LGBTİ+ zihinsel sağlığı hakkında daha fazla bilgi için lütfen bakınız: <https://www.queercyprus.org/wp-content/uploads/2020/11/Mental-Health-Booklet.pdf>

⁴ LGBTİ+ fiziksel sağlığı hakkında daha fazla bilgi için lütfen bakınız: <https://www.queercyprus.org/en/lgbti-physical-health-booklet/>

KAYNAKÇA

American Psychological Association (2012). Guidelines for psychological practice with lesbian, gay, and bisexual clients. *American Psychologist*, 67, 10-42. <https://doi.org/10.1037/a0024659>

Amnesty International (2021). Turkey's withdrawal from the Istanbul Convention rallies the fight for women's rights across the world. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/06/turkeys-withdrawal-from-the-istanbul-convention-rallies-the-fight-for-womens-rights-across-the-world/>

Bennet, K. (1992). Feminist bisexuality: A both/and option for an either/or world. In E. R. Weise (Ed.), *Closer to home: Bisexuality and feminism* (pp. 205–231). Seattle, WA: Seal Press.

Duncan, D. T., & Hatzenbuehler, M. L. (2014). Lesbian, gay, bisexual, and transgender hate crimes and suicidality among a population-based sample of +ual-minority adolescents in Boston. *American Journal of Public Health*, 104(2), 272–278. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2013.301424>

Dürüst Ç. & Çağlar M. (2015). An Evaluation of the Perceptions Of LGBTQ Individuals about Social And Individual Life. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling*, 4(2), 33-48.

Fetner, T. (2016). U.S. Attitudes Toward Lesbian and Gay People are Better than Ever. *Contexts*, 15(2), 20–27. <https://doi.org/10.1177/1536504216648147>

Hatzenbuehler, M. L. (2014). Structural stigma and the health of lesbian, gay, and bisexual populations. *Current Directions in Psychological Science*, 23(2), 127-132. <https://doi.org/10.1177/0963721414523775>

Herek, G. M., & Capitanio, J. P. (1996). "Some of my best friends": Intergroup contact, concealable stigma, and heterosexuals' attitudes toward gay men and lesbians. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(4), 412–424. <https://doi.org/10.1177/0146167296224007>

Hill, D. B. (2002). Genderism, transphobia, and gender bashing: A framework for interpreting anti transgender violence. In B. Wallace & R. Carter (Eds.), *Understanding and dealing with violence: A multicultural approach* (pp. 113–136). Thousand Oaks, CA: Sage.

Hill, D., & Willoughby, B. (2005). The development and validation of the Genderism and Transphobia Scale. *Sex Roles*, 53, 531–544. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-7140-x>

Hudson, W.W. & Ricketts, W.A. (1980) A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of homosexuality*, 5(4): 357–372. https://doi.org/10.1300/J082v05n04_02

Kanamori, Y., Cornelius-White, J., Pegors, T. K., Daniel, T., & Hulgus, J. (2017). Development and Validation of the Transgender Attitudes and Beliefs Scale. *Archives of sexual behavior*, 46(5), 1503–1515. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0840-1>

Mohr, J. J., & Rochlen, A. B. (1999). Measuring attitudes regarding bisexuality in lesbian, gay male, and heterosexual populations. *Journal of Counseling Psychology*, 46(3), 353-369. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.46.3.353>

Government Equalities Office (2018). National LGBT Survey. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/722314/GEO-LGBT-Survey-Report.pdf

Norton, A. T., & Herek, G. M. (2012). Heterosexuals' attitudes toward transgender people: findings from a national probability sample of U.S. adults. *Sex Roles*, 68, 738–753. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-0110-6>

Queer Cyprus Association (2021, September 10). What are the police doing to prevent hate crimes? <https://www.queercyprus.org/tr/polis-nefret-soylemi-sucunu-onlemek-icin-ne-yapiyor/>

Stephan, W.G., & Stephan, C.W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. In S. Oskamp, *Reducing Prejudice and Discrimination* (pp. 23–46). Erlbaum.

Tee, N., & Hegarty, P. (2006). Predicting opposition to the civil rights of trans persons in the United Kingdom. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 16(1), 70-80. doi: 10.1002/casp.851

Uluboy, Z. (2011). Kıbrıs'ın kuzeyinde Lezbiyen, Gey ve Biseksüel Bireylerin İnsan Hakları İhlallerini Belgeleme: Birinci Rapor (Documenting the Human Rights violations of Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals in the north of Cyprus: First Report). Unpublished Manuscript.

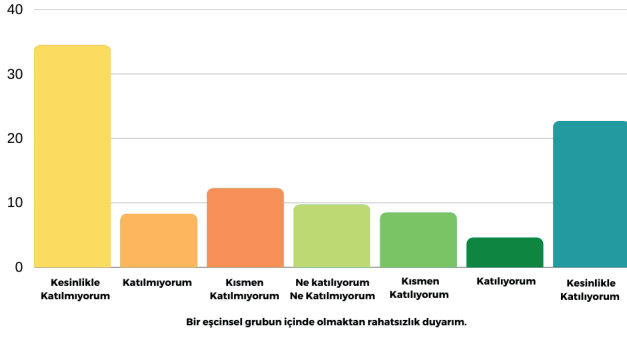
Uluboy, Z., & Husnu, S. (2020). Turkish Speaking Young Adults Attitudes toward Transgender Individuals: Transphobia, Homophobia and Gender Ideology. *Journal of homosexuality*, 1–19. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/00918369.2020.1813510>

Weinberg, G. (1972). *Society and the healthy homosexual*. New York: Anchor Books.

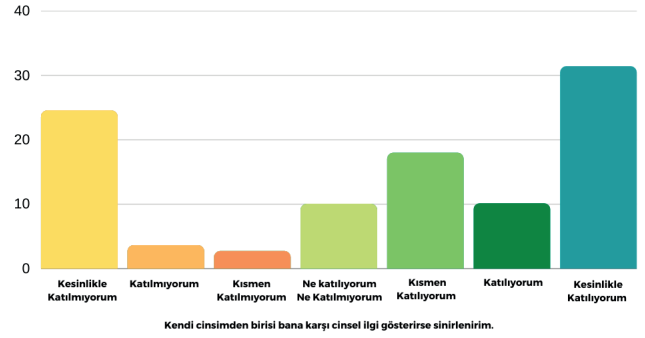
West, K., Husnu, S., & Lipps, G. (2015). Imagined contact works in high-prejudice contexts: Investigating imagined contact's effects on antigay prejudice in Cyprus and Jamaica. *Sexuality Research and Social Policy*, 12, 60–69. <https://doi.org/10.1007/s13178-014-0172-7>

Ekler

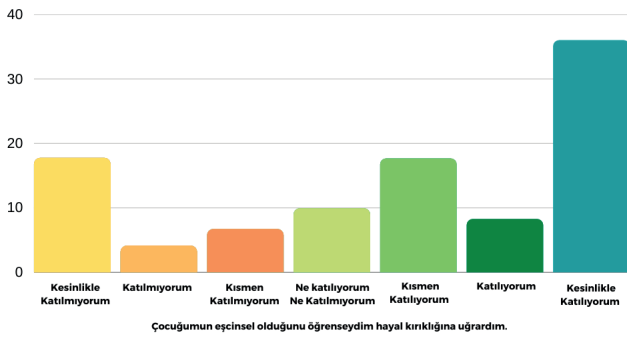
1. Homofobi Ölçeği İndeksine Verilen Yanıtlar

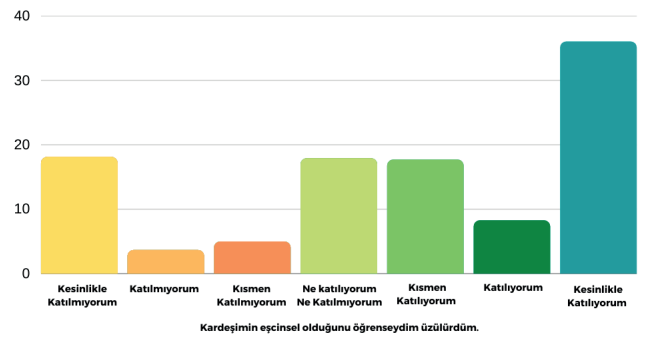
Bir eşcinsel grubun içinde olmakta rahatsızlık duyarım.

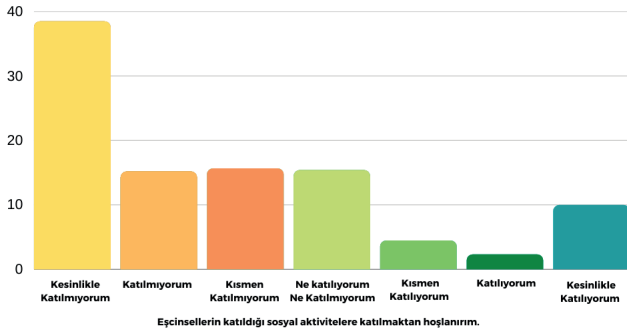
Kendi cinsimden birisi bana karşı cinsel ilgi gösterirse sinirlenirim.

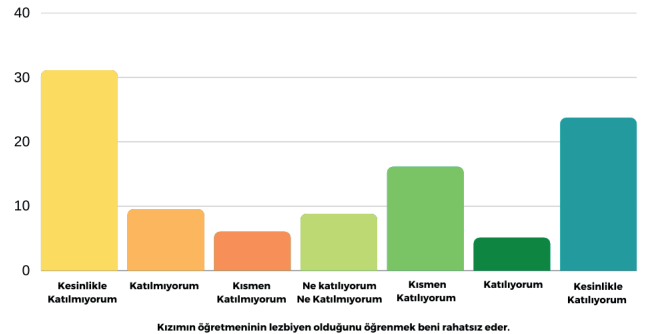
Çocuğumun eşcinsel olduğunu öğrenseydim hayal kırıklığına uğradım.

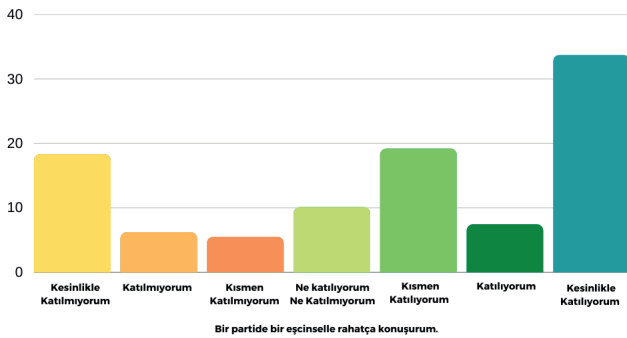
Kardeşimin eşcinsel olduğunu öğrenseydim üzülürdüm.

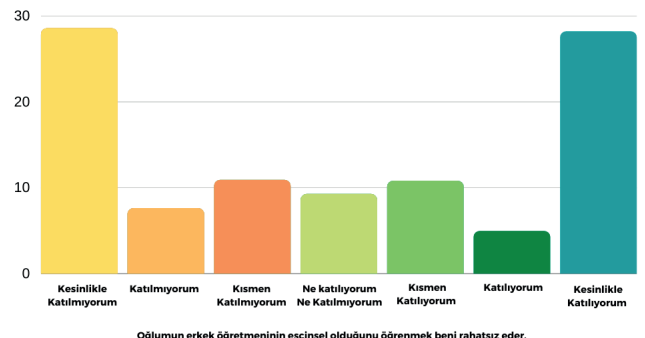
Eşcinsellerin katıldığı sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım.

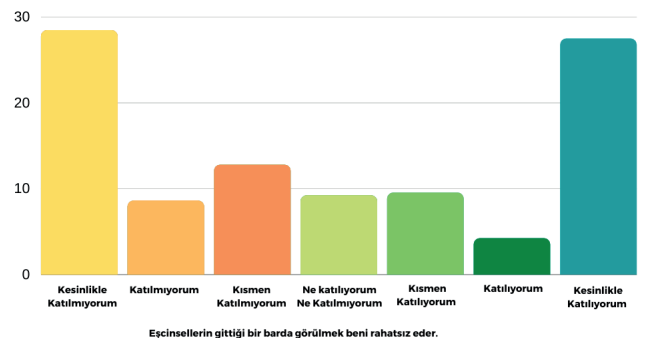
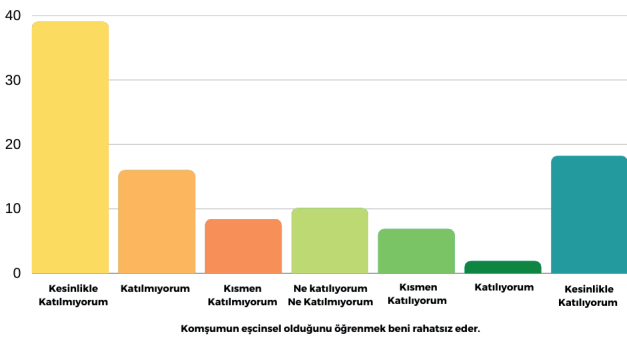
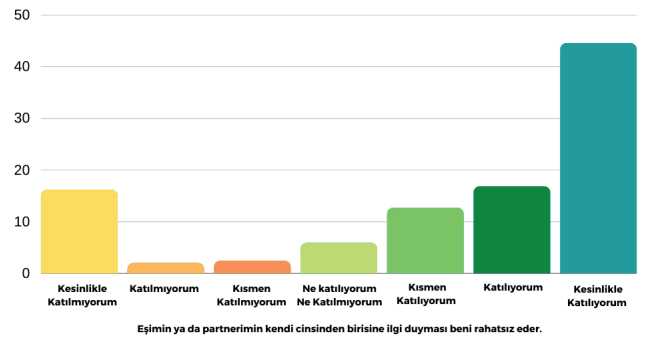
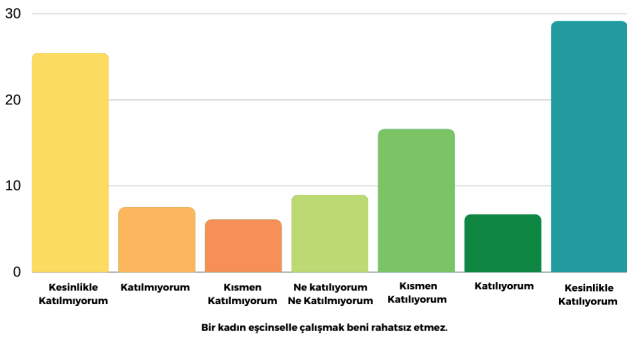
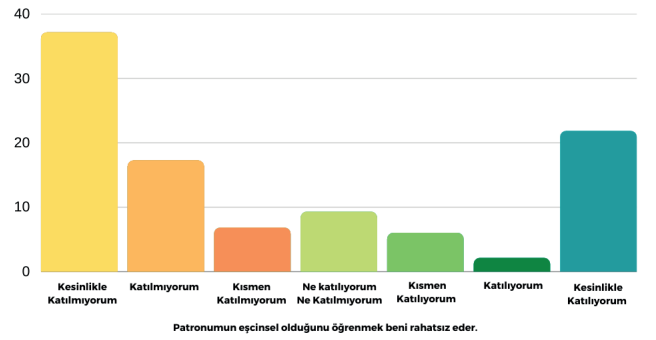
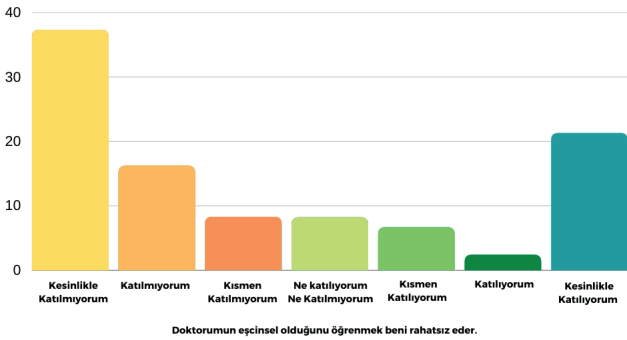
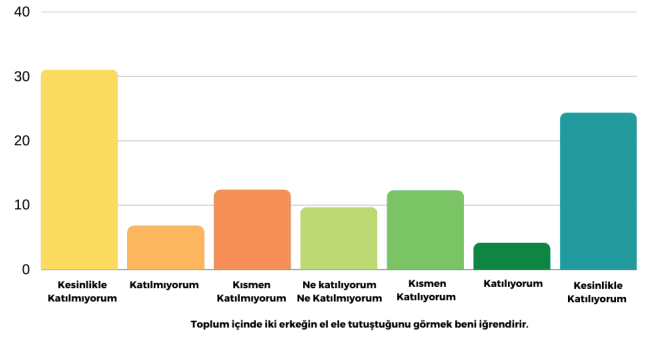
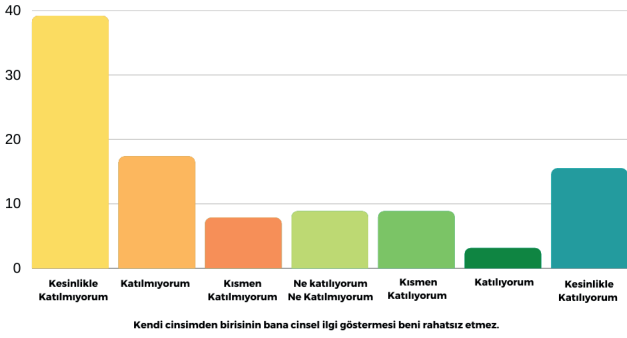
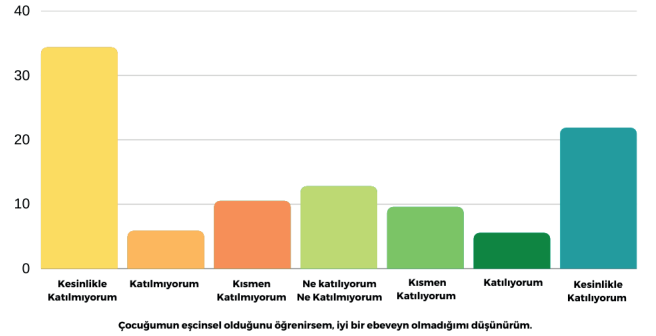
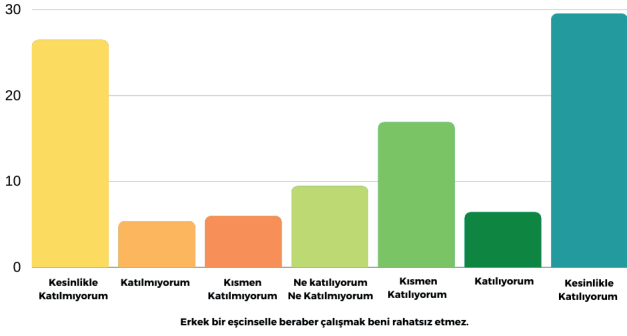
Kızımın öğretmeninin lezbiyen olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.

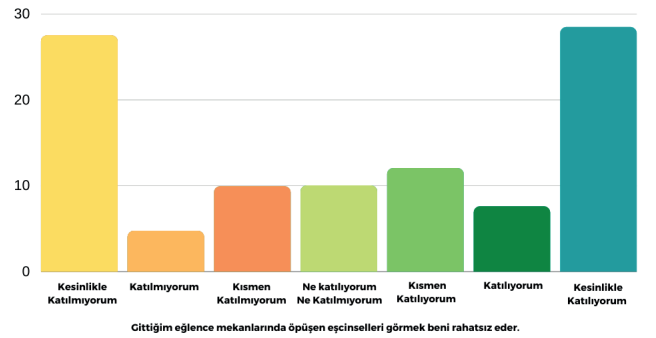
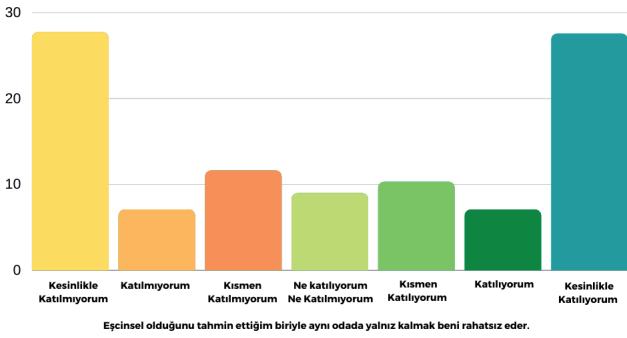
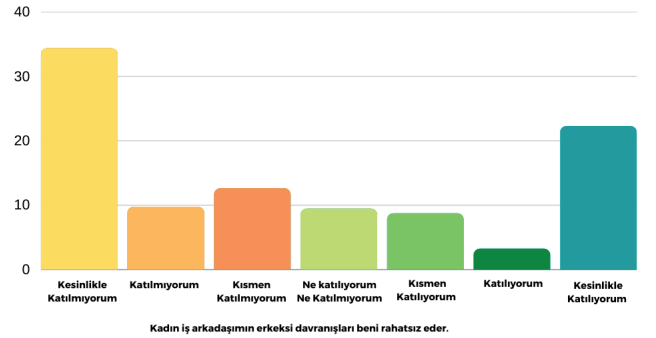
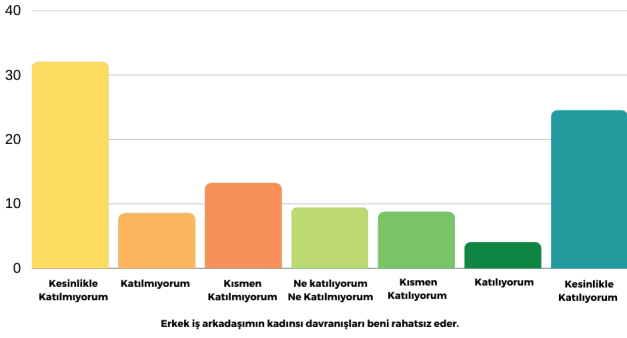
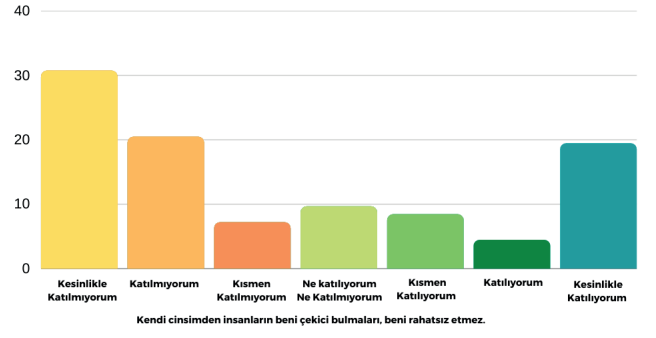
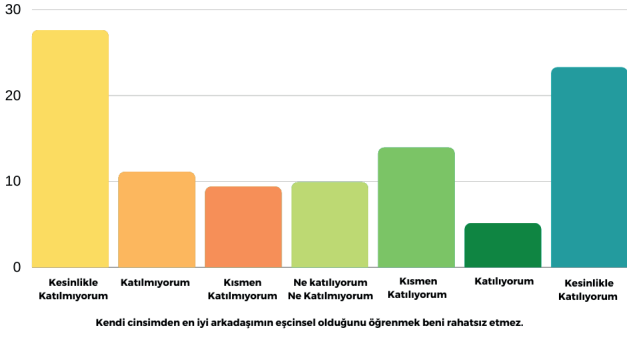

Bir partide bir eşcinselle rahatça konuşurum.

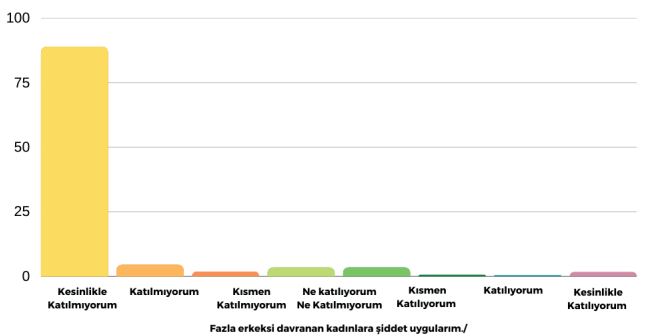
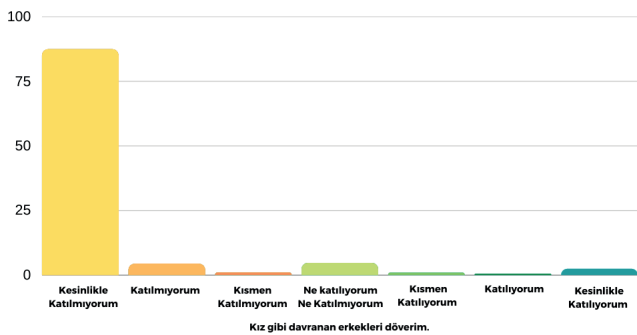

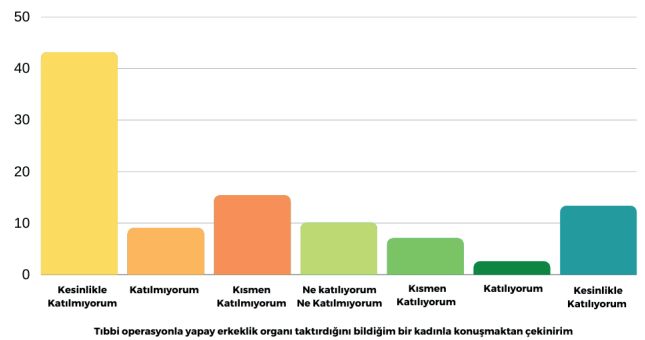
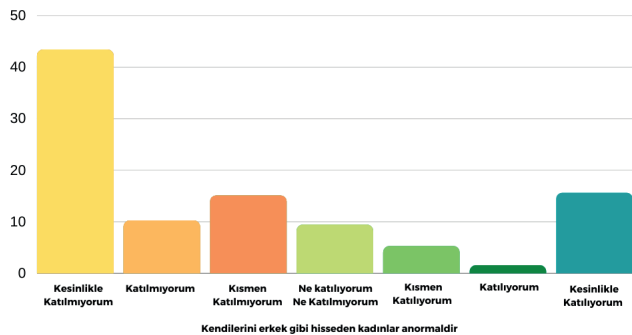
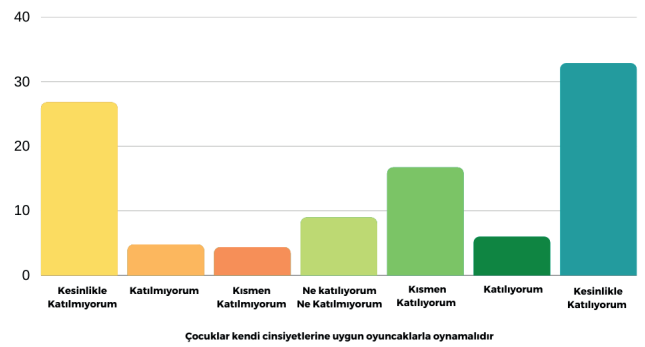
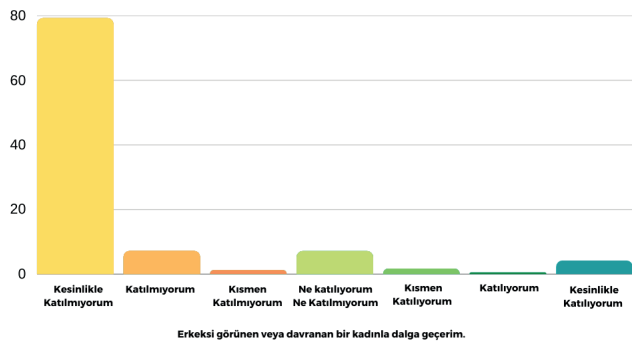
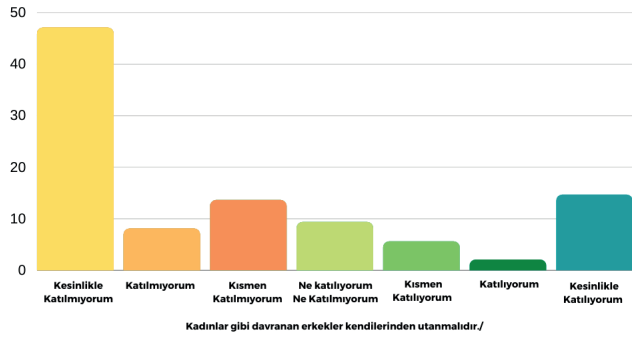
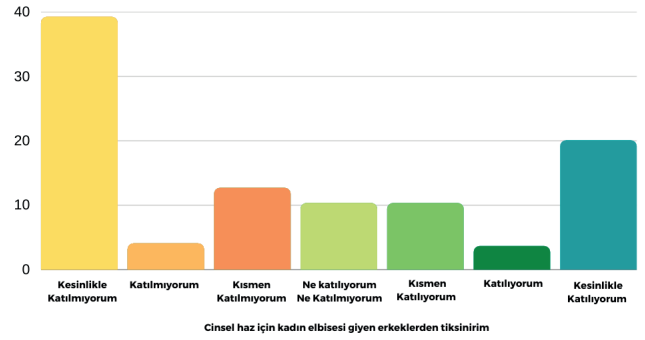
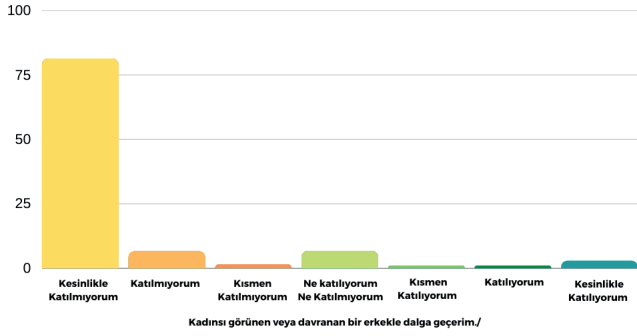
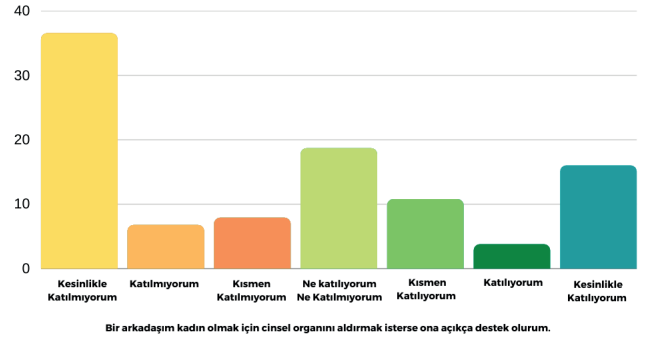
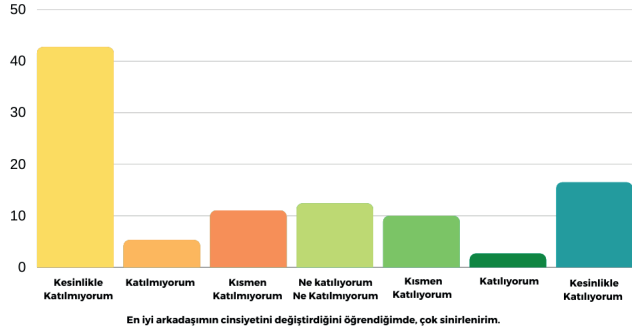
Oğlumun erkek öğretmeninin eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.

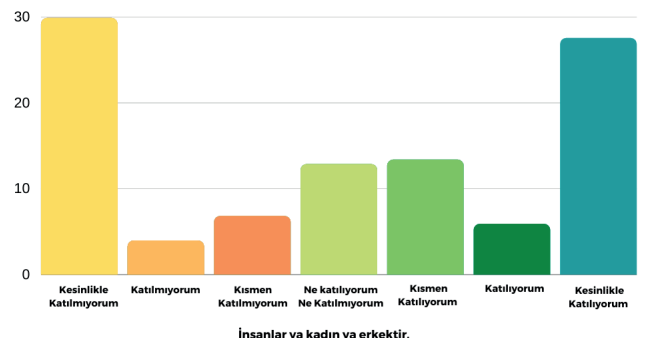
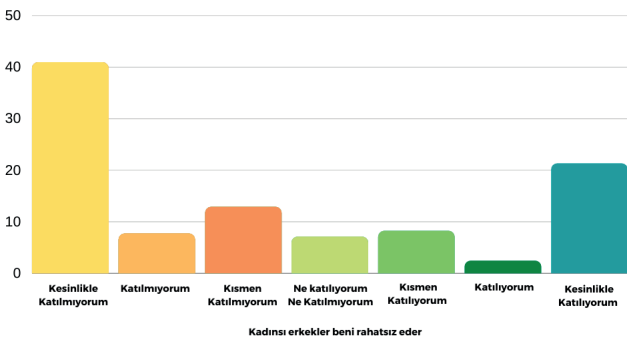
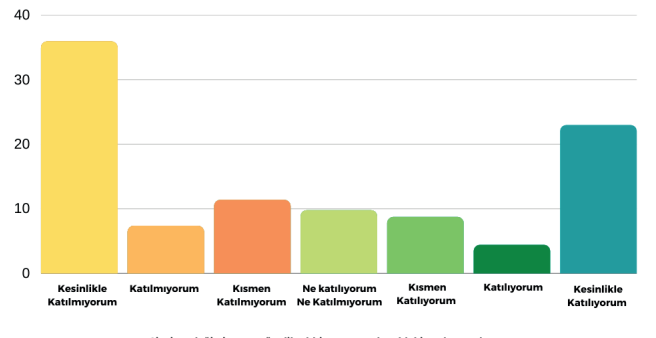
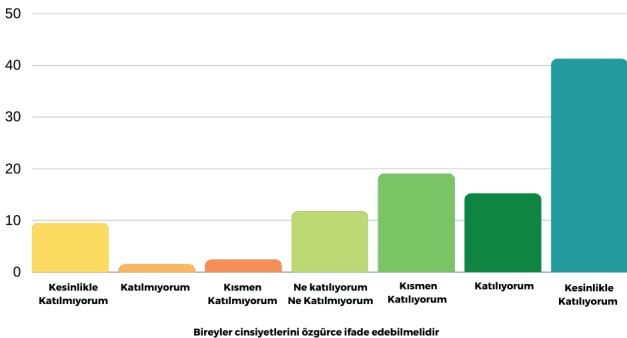
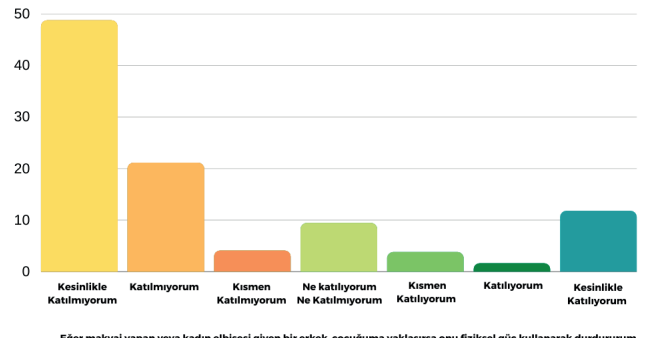
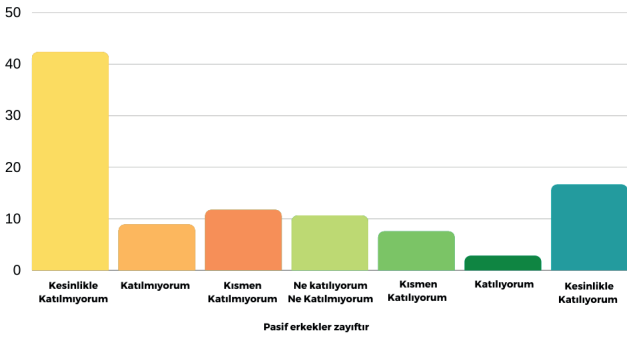
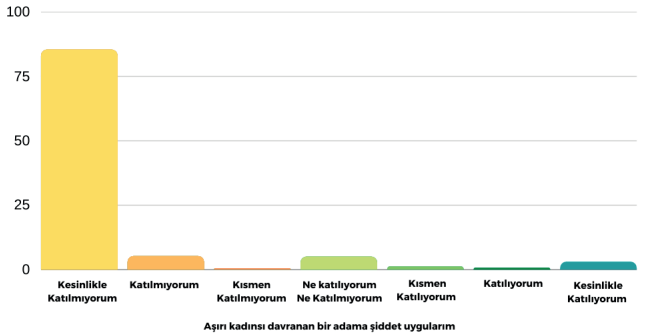
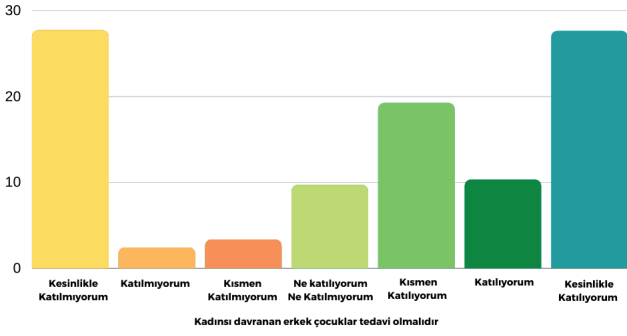
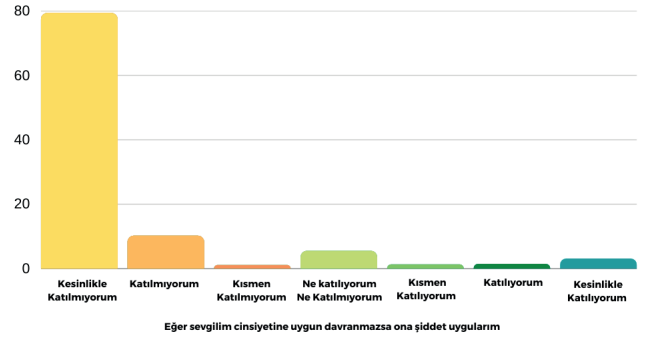
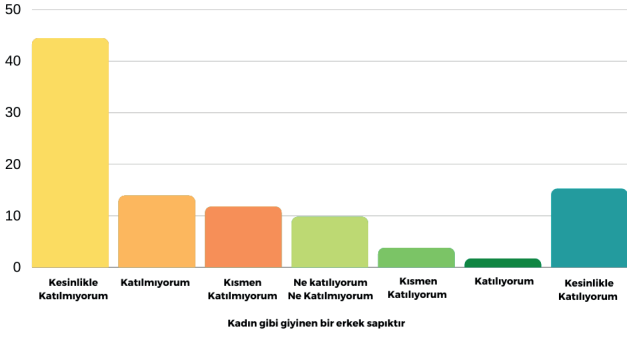

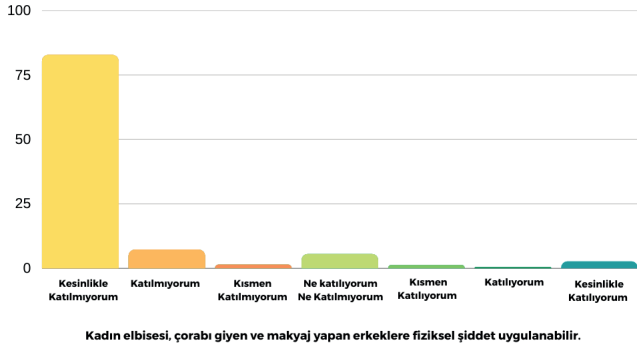
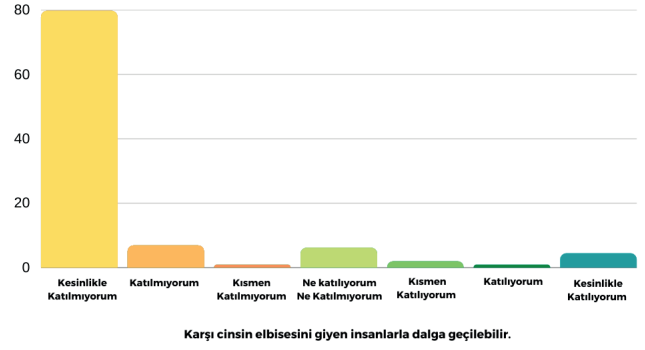
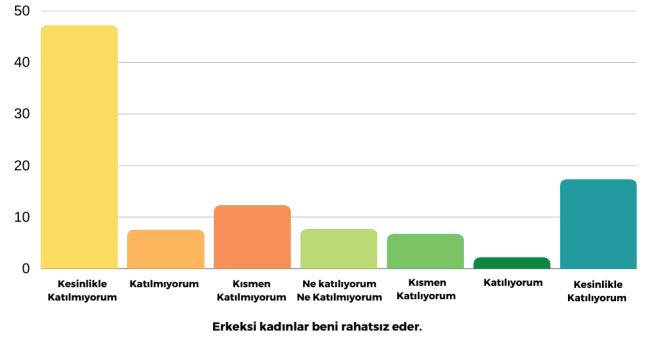
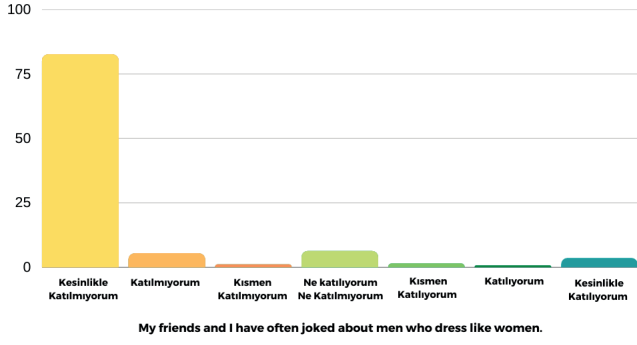

2. Transfobi ve Cinsiyetçilik Ölçeğine Verilen Yanıtlar

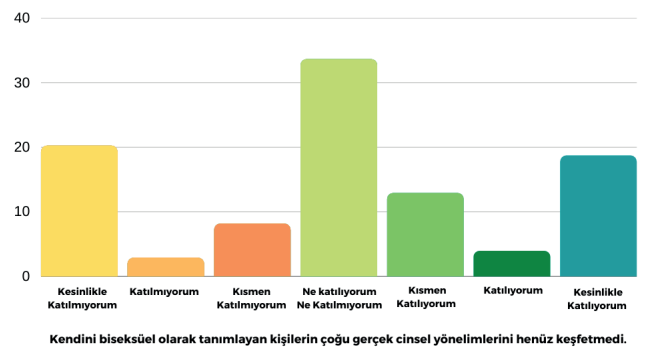
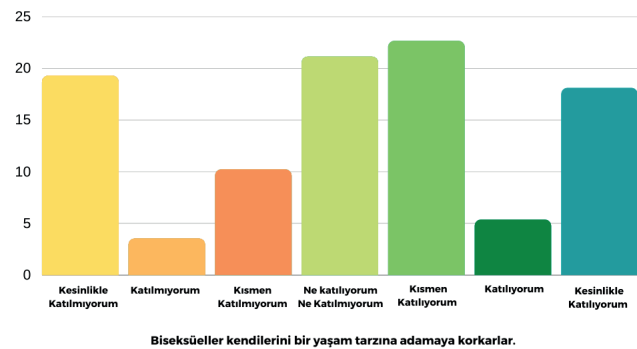

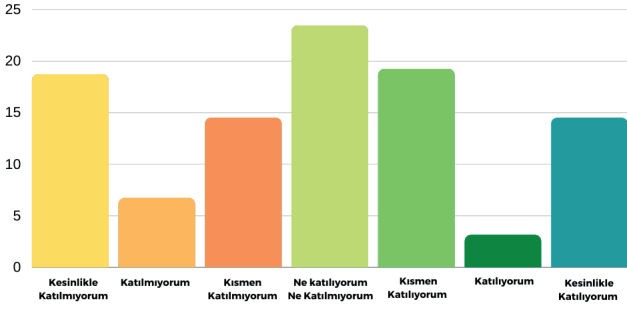

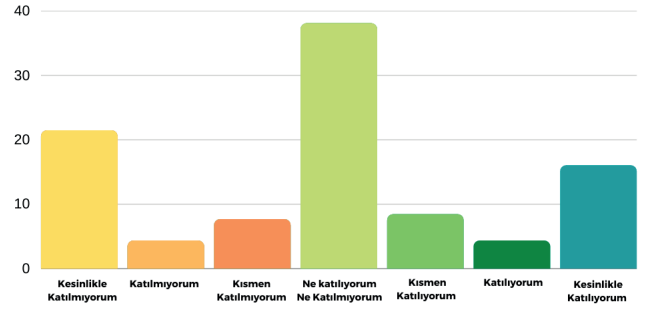

3. Biseksüellik Ölçeğine İlişkin Tutumlara Verilen Yanıtlar

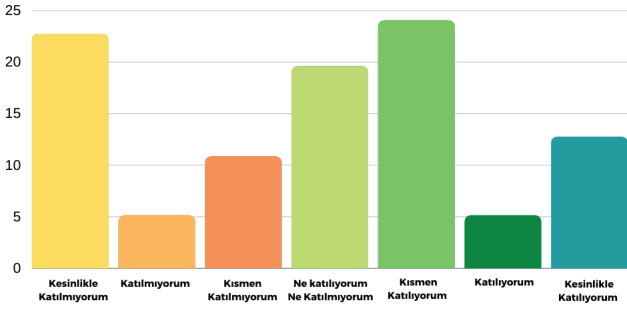

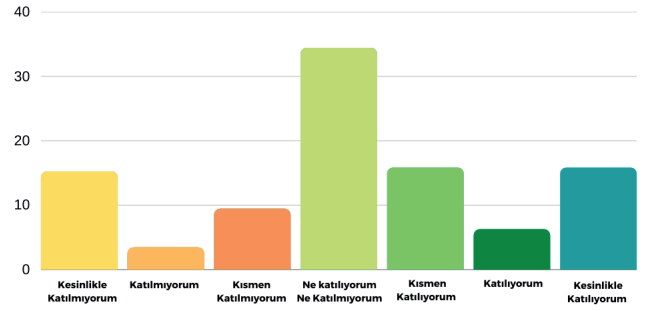
Biseksüel olduğunu iddia eden çoğu kişi, doğru/gerçek cinsel yönelimlerini inkar ediyor.

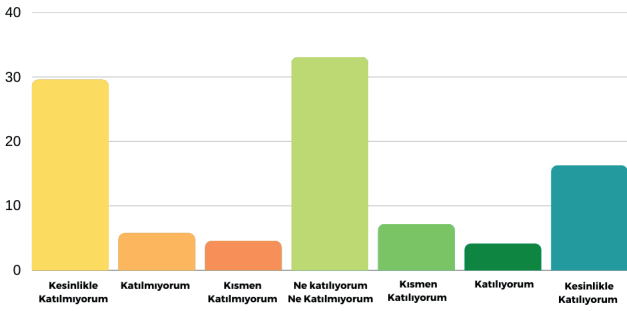
Kendisine biseksüel diyen kişilerin çoğu geçici olarak cinselliklerini deneyimliyor.

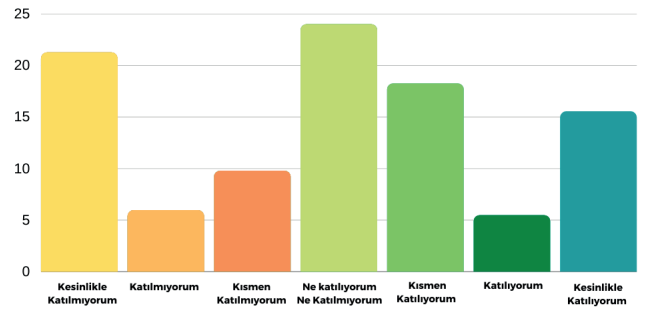
Biseksüellerin yakın ve samimi ilişkiler kurma korkusu vardır.

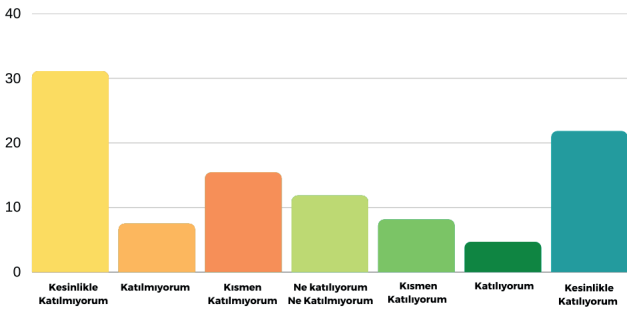
Eğcinsellerin biseksüellere kıyasla cinsellikleri konusunda kafaları daha az karışık.

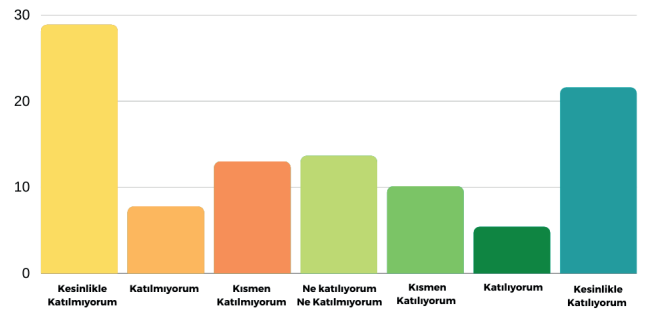
Biseksüellik genellikle geçici bir aşama değildir, sabit bir cinsel yönelimdir.

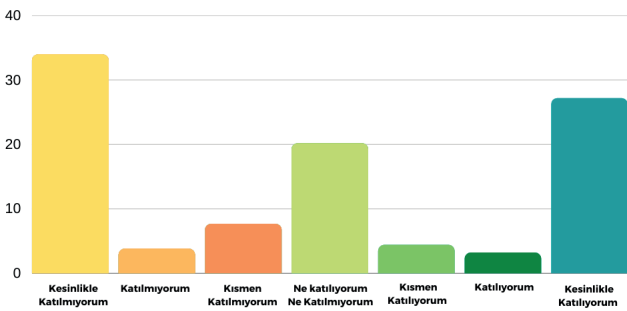
Biseksüeller, gerçek cinsel yönelimlerine dair net bir algıya sahip değildir.

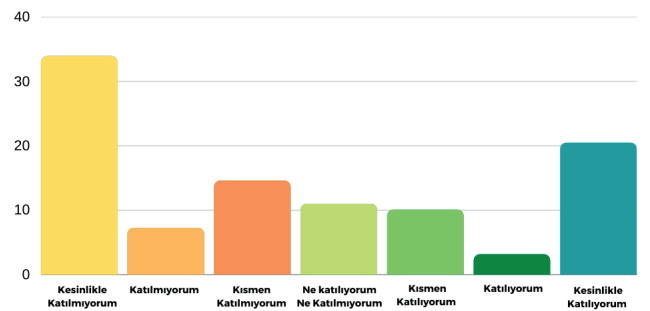
Biseksüellik ahlaka aykırıdır.

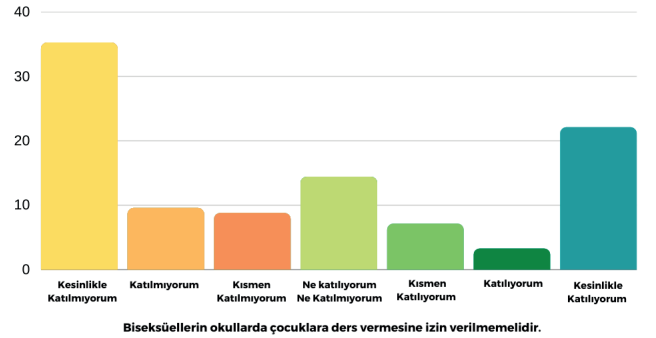
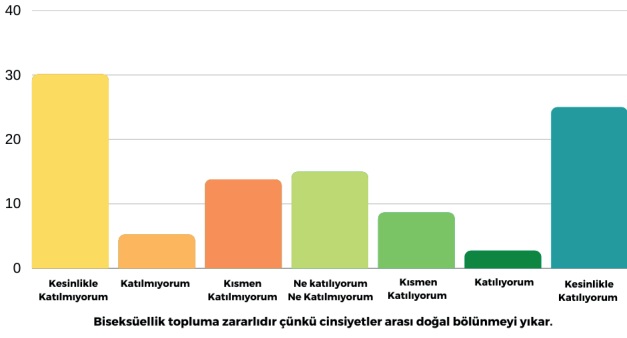
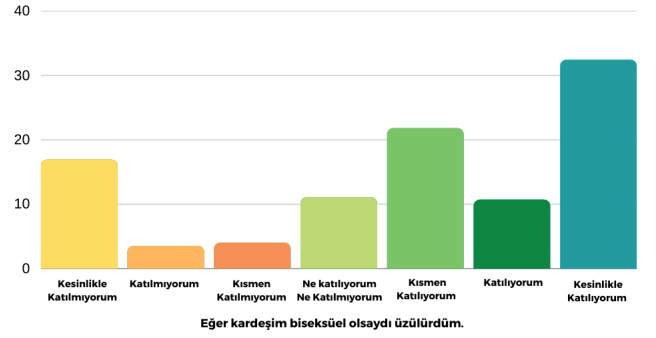
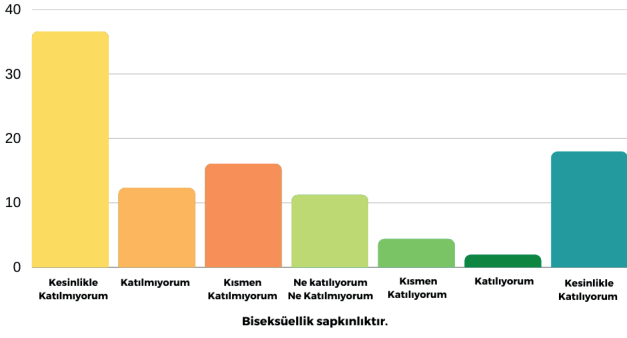
Biseksüelliğin artan kabulü, kendi kültürel değerlerimizde bir düşüşe işaret ediyor.

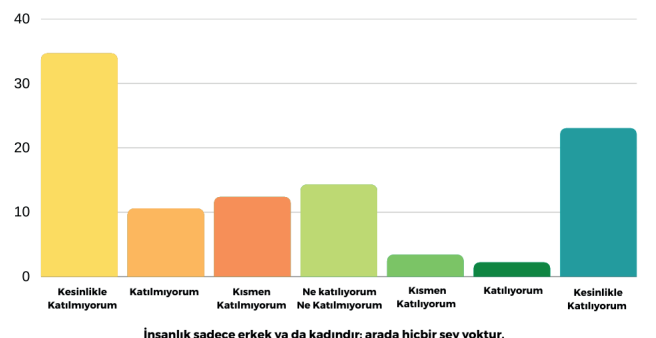
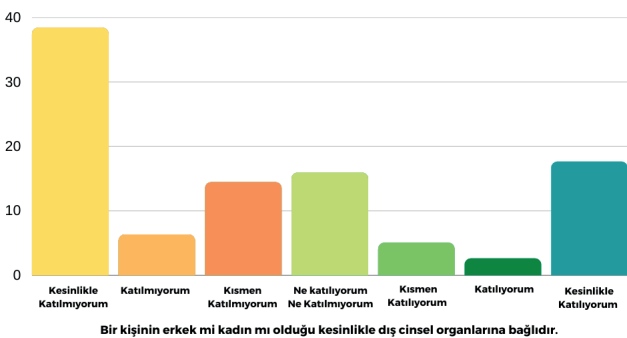
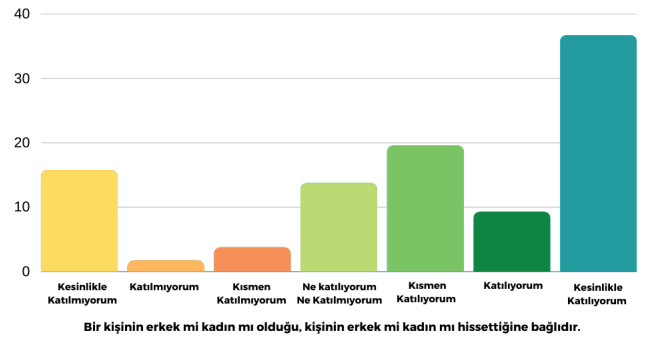
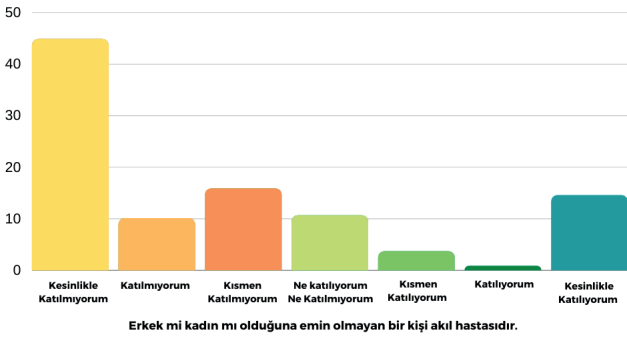
Bana göre biseksüellik doğal değil.

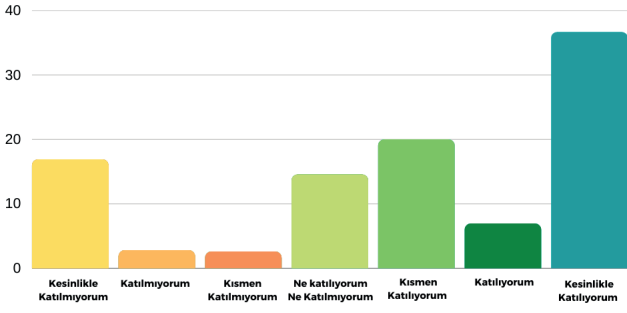

Biseksüeller hastadır.

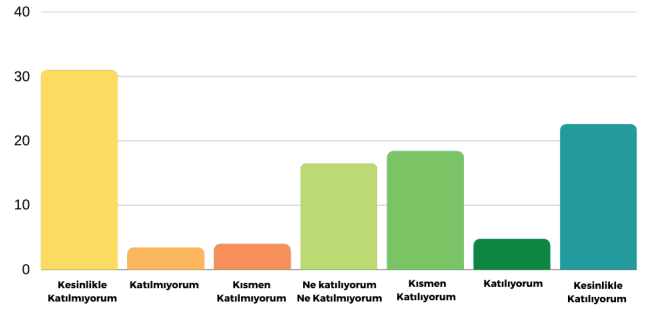

4. Gender Nonconforming Kişilere Yönelik Tutumlara Verilen Yanıtlar

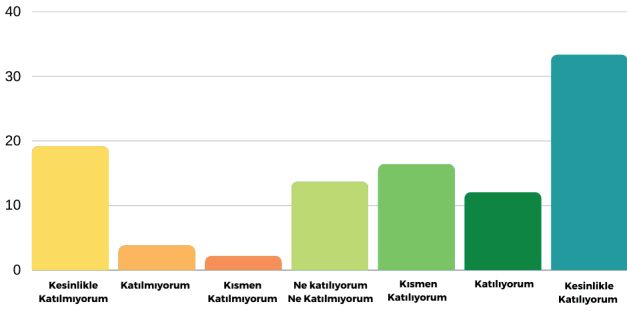

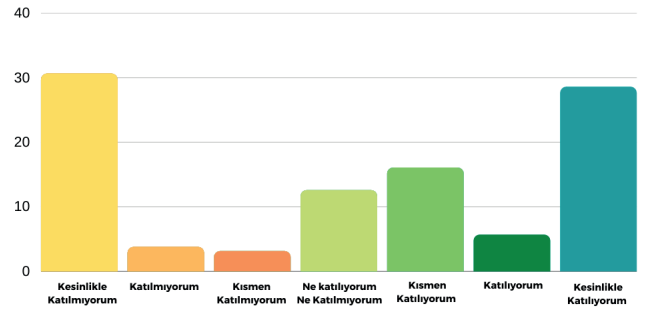
İnsanlığın çoğu erkek ya da kadın olmasına rağmen, ara kimlikler de vardır.

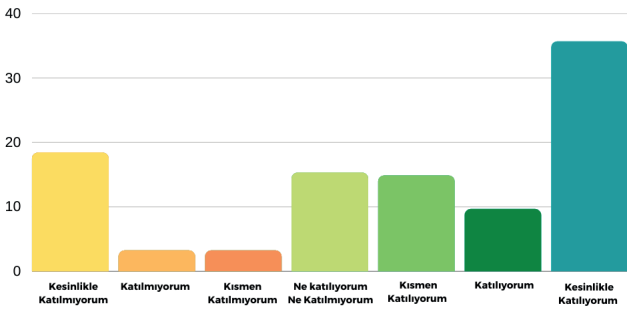
Belirsiz cinsiyet özellikleriyle doğan bir çocuk, kadın veya erkek olarak atanmalıdır.

Bir kişinin normal ve sağlıklı olması için açık bir biçimde erkek veya kadın olması gerekmez.

Cinsiyet sadece hormonlar ve genler gibi biyolojik etkenlerden oluşuyor.

Cinsiyet insanın kendi beyanına bağlıdır, dış cinsel organlarına değil.

 kuirkibris.org

 /queercyprus

 /queercyprus

 /kuirkibris

 Dayanışma Hattı:
+90 542 858 58 47

Renklerin Çeşitliliği Projesi, Avrupa Birliği tarafından Kıbrıslı Sivil Toplum İş Başında VI Hibe Programı kapsamında finanse edilmekte ve Kuir Kıbrıs Derneği tarafından yürütülmektedir. Bu rapor, Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Kuir Kıbrıs Derneği'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

